
कविकुलगुरु - कालिदास - संस्कृत - विश्वविद्यालयः

॥श्रीः॥
अ १

श्रीगुरुदत्तात्रेयायनमः॥ ॥ॐ॥ अग्निर्वैदेवानामवमोविष्णुः
परमस्तदंतरेणसर्वान्यादेवताआग्नावैष्णवंपुरोळाशंनि
र्वपंतिदीक्षणीयमेकादशकपालंसर्वाभ्यएवैनंतद्देवता
भ्योऽनंतरायंनिर्वपंत्यग्निर्वैसर्वादेवताविष्णुःसर्वादेवता
एतेवैयज्ञस्यांत्येतन्वौयदग्निश्चविष्णुश्चतद्यदाग्नावै
ष्णवंपुरोळाशंनिर्वपंत्यंतएवतद्देवानृध्नुवंतितदाहु
र्यदेकादशकपालःपुरोळाशोद्वावग्नाविष्णूकेनयोस्त
त्रक्लृप्तिःकाविभक्तिरित्यष्टाकपालआग्नेयोष्टाक्षरा
वैगायत्रीगायत्रमग्नेश्छंदस्त्रिकपालोवैष्णवःस्त्रिर्हि

दंविष्णुर्व्यक्रमततसैनयोस्तत्रक्लृप्तिःसाविभक्तिर्घृतेचरुं
निर्वपेतयोप्रतिष्ठितोमन्येतास्यांवावसनप्रतितिष्ठतियो
नप्रतितिष्ठतितद्यद्घृतंतत्स्त्रियैपयोयेतंडुलास्तेपुंसस्त
न्मिथुनंमिथुनेनैवैनंतत्प्रजयापशुभिःप्रजनयतिप्रजा
त्यैप्रजायतेप्रजयापशुभिर्यएवंवेदारब्धयज्ञोवाएष
आरब्धदेवतोयोदर्शपूर्णमासाभ्यायजतआमावा
स्येनवाहविषेष्ट्वापौर्णमासेनवातस्मिन्नेवहविषितस्मि
न्बर्हिषिदीक्षेतैषाएकादीक्षासप्तदशसामिधेनीरनुब्रू नीः
यात्सप्तदशोवैप्रजापतिर्द्वादशमासाःपंचर्तवोहे॥२॥

मंतशिशिरयोःसमासेनतावांस्संवत्सरःसंवत्सरःप्रजापतिः
प्रजापत्यायत्तनाभिरेवा(भूर)ज्योतियएवंवेद॥१॥प्रयाज
वदननुयाजवत्तेव्यंप्रायणीयमित्याहुर्हिजनिवचारतदी
रिवतन्निवयस्प्रायणीयस्यानुयाजाइतितत्तनाहत्यंप्रयाज
वदेवानुयाजवत्कर्त्तव्यंप्राणावैप्रयाजाःप्रजानुयाजायत्र
याजानंतरियात्प्राणांस्तद्यजमानस्यांतरियाद्यदनुयाजा
नंतरियात्प्रजांतद्यजमानस्यांतरियात्तस्मात्प्रयाजवदेव।
नुयाजवत्कर्त्तव्यंपत्नीर्नसंयाजयेत्संस्थितयजुर्नजुहुया
तावतैवयज्ञःसंस्थितःप्रायणीयस्यनिष्कासंनिदध्यात्त॥२॥

सं१

मुदयनीयेनाभिनिर्वपेद्यज्ञस्यततत्यैयज्ञस्याव्यवछेदायाथो
खलुयस्यात्तेवस्थाल्यांप्रायणीयंनिर्वपेत्तस्यामुदयनीयंनि
र्वपेत्तावतैवयज्ञःसंतताव्यवछिन्नोफवस्यमुष्मिंल्लोकेतन
लोकेराध्नुवंतिनाभिस्त्रिन्नियाकुर्यात्प्रायणीयमितितिप्राय
णीयमितिनिर्वपंतिप्रायणीयमितिचरंतिप्रयंत्येवास्मा
ल्लोकाद्यजमानाइत्यविद्ययेवतदाहुर्व्येतिषजेद्याज्या
नुवाक्यायाःप्रायणीयस्यपुरोनुवाक्यास्ताउदयनी
यस्ययाज्याःकुर्याद्याउदयनीयस्यपुरोनुवाक्यास्ताः
प्रायणीयस्ययाज्याःकुर्यात्तद्व्यतिषजत्युभयोर्लोक

(margin: यर) (margin: न)

॥३॥ योऽस्याउभयोर्लोकयोःप्रतिष्ठित्याउभयोर्लोकयोर्ऋध्नो
त्युभयोर्लोकयोःप्रतितिष्ठतिप्रतितिष्ठतियएवंवेदादित्य
श्चरुःप्रायणीयोभवत्यादित्यउदयनीयोयज्ञस्यधृत्यैय
ज्ञस्यबल्सनद्धैयज्ञस्याप्रस्रंसायतद्यथैवादइतिहस्मा
हैतेजन्याउभयतोंतयोरप्रस्रंसायबल्सौनह्यंत्येवमेवै
तद्यज्ञस्योभयतोंतयोरप्रस्रंसायबल्सौनह्यतियदादि
पी त्यःश्चरुःप्रायणीयोभवत्यादित्यउदयनीयःपथ्ययैवैतःस्व
थ्यैं स्त्याप्रयंतिपथ्यैंस्वस्तिमभ्युद्यंतिस्वस्त्येवैतःप्रयंतिस्वस्त्यु
द्यंतिस्वस्त्युद्यंति॥५॥ ॥प्रथमपं०॥सोमायक्रीताय ॥३॥

प्रोह्यमाणायानुब्रूहीत्याहाध्वर्युर्भद्रादभिश्रेयःप्रेहीत्यन्वा
हायंवावलोकोभद्रस्तस्मादसावेवलोकःश्रेयान्स्वर्गमेव
तंलोकंयजमानंगमयतिबृहस्पतिःपुरएतातेअस्त्व
तिब्रह्मवैबृहस्पतिर्ब्रह्मैवास्माएतत्पुरोगवमकर्णवै
ब्रह्मण्वद्रिष्यत्यथेमवस्यवरआपृथिव्याइतिदेवयजनं
वैवरंपृथिव्यैदेवयजनएवैनंतदवसाययत्यथोरक्षत्वन्द
एषुहिसर्ववीरइतिद्विषंतमेवास्मैतत्पाप्मानंभ्रातृव्यम
पबाधतेघरंपादयतिसोमयास्तेमयोभुवइतितृचंसौ
म्यंगायत्रमन्वाहसोमेराजनिप्रोह्यमाणेस्वयैवैनंत

॥४॥ मोरा

देवतयास्त्वेन छंदसासमर्धयतिसर्वेनंदतियज्ञासागते
नैत्यन्वाहयज्ञोवैसोंजासर्वोहवाएतेनक्रियमाणेननंद
तियश्चयज्ञेलभ्यमानोभवतियश्चमसभासाहन
सख्यासख्यायइत्येषवैब्राह्मणानांससाहःसख्याय
सोमोराजाकिल्बिषस्पृदित्येषउएवकिल्बिषस्पृ
द्योवैभवतियश्रेष्ठतामश्नुतेसकिल्बिषंभवतितस्मा
दाहुर्मानुवोचामाप्रचारीःकिल्बिषन्नुमायातयानि
तिपितुषणिरित्यन्नंवैपितुर्दक्षिणावैपितामेनेनेस
नोत्यन्नसनिमेवेनंतत्करोत्यरंहितोभवतिवाजिना ॥४॥

भा

नु

मयातिदधातुनःसवि

येतीन्द्रियंवैवीर्यंवाजिनमाजरसंहास्मैवाजिनंनापद्य
घतेयएवंवेदागदेवइत्यन्वाहागतेर्गहिसतर्हिभवत्युत
श्रिवैपर्तुसयाभित्युत्तवावैसोमस्यराज्ञोराजभ्रातरो
यथामनुष्यस्यतेरैवेनंतत्सहागमाशास्तेसनःक्षपाभि
रहभिश्चजिन्वत्वित्यहानिवाअहानिरात्रयःक्षपाअ
अहोरात्रैरेवास्माएतामाशिषमाशास्तेप्रजावंतंरयिमस्मे
समिन्वत्वित्याशिषमेवाशास्तेयातेधामानिहविषा य
जंतीत्यन्वाहताातेविश्वापरिभूरस्तुयज्ञं॥गयस्फानःप्र
तरणःसुवीरइतिगवांनःस्फावयितात्प्रतारयितेधीये

सुप्रजा

मि

मियः

शिष

म

॥५॥ वतद्दाहवीरहस्पन्वरासोमद्दुर्यौनिति गृहावैदुर्यौबि
भ्यतिवैसोमाद्राक्ष आयतोयजमानस्यगृहाःसयदेतामन्वा
हदुर्यांत्येपनंतद्भमयतिसो स्यद्भांतोनप्रजान्नपशून्न
हिनस्तीमांधियेशिक्षमाणस्यदेवेतिवारुण्यापरिदधातिव
रुणदेवत्योवाएषतावद्यावदुपनद्धोयावत्परिश्रितानि
प्रपद्यतेस्वयैवैनंतद्देवतयास्वेनछंदसासमर्द्धयतिशि ८
क्षमाणस्यदेवेतिशिक्षतेवाएषयोयजतेक्रतुंदक्षं वर
णसंशिशाधीतिवीर्यंप्रज्ञानंवरुणसंशिशाधीत्येषत
दाहययातिविश्वादुरितातरेमसुतर्माणमधिनावं ॥५॥

(8)

रुहेमेतियज्ञोवैसुतर्मानौःकृष्णाजिनंवैसुतर्मानौर्वाग्वैसु
तर्मानौर्वाचमेवतदारुह्यतयास्वर्गंलोकमभिसंतरति
ताएताअष्टावन्वाहरूपसमृद्धाएतद्वैयज्ञस्यसमृद्धंयद्रू
पसमृद्धंयत्कर्मक्रियमाणमृगभिवदतीतितासांत्रिःप्रथमा
मन्वाहत्रिरुत्तमांताद्वादशसंपद्यतेद्वादशवैमासाःसं
वत्सरःसंवत्सरःप्रजापतिःप्रजापत्यायतनाभिरेवाभी
राध्नोतियएवंवेदत्रिःप्रथमांत्रिरुत्तमामन्वाहयज्ञस्यै
वतद्बर्सौनह्यतिस्थेम्नेबलायाविस्रंसाय॥२॥अन्य
तरोनड्वान्युक्तःस्यादन्यतरोविमुक्तोथराजानमुपा

॥ ६ ॥

वहेरयुर्यद्दु यद्दुष्टयोर्विक्तयोरूपावहरेयुः पितृदेवस्यं

राज्ञानं कुर्युर्येद्युक्तयोरयोगक्षेमः प्रजा विंदेत्ताः प्रजाः

परिप्लवेरन्यानड्वाह्निमुक्तोरत्त छालासदाप्रजानांरू

पंयोयुक्तस्त स्युक्रियाणांतेययुक्तेन्येविमुक्तेन्यठ

पावहरंत्यूपावेवेतक्षेमयोगोकल्पयंतिदेवासुवाएरा

षुलोकेषुसमयतंततऽएतस्यांप्राच्यांदिश्यतंततोय

स्ततोसुरा अजयंस्तेदक्षिणस्यां दिश्ययतंततांस्त

तोसुरा अजयंस्तेप्रतीच्यां दिश्ययतंततांस्ततो ॥ ६ ॥

सुराअजयंस्तउदीच्यां दिश्ययतंततांस्ततोसुराअ

जयंस्तउदीच्यांप्राच्यांदिश्ययतंतेततेनपराजयं

तसैषादिगपराजितातस्मादेतस्यां दिशियततवाया

तयैद्व्येराहान्टणाकत्तोस्तेदेवाअब्रुवंनराजतयावे

नोजयंतिराजानंकरवामहाइतितथेतितेसोमंराजा

नमकुर्वस्तेसोमेनराज्ञा र्वादिशोजयन्नेषवैसोम स ३

राजायोयजतेप्राचिंति ष्ठयादघातिनप्राचीं दिशंज ते

यतितंदक्षिणापरिवहंतितेनदक्षिणांदिशंजयति

(6)

॥७॥

तंप्रयंन्चमावर्त्तयंतितेनप्रतीचींदिशंजयतितन्मुखंदी
स्त्तिष्ठतउपावहरंतितेनोदीचींदिशंजयतिसोमंन्न
राज्ञासर्वादिशोजयतियएवंवेद॥२४॥सोमोवैरा
जागंधर्वेष्वासीत्तंदेवाश्चऋषयश्चाभ्यध्यायन्कथमे
यमस्मान्सोमोराजाागच्छेदितिसावागब्रवीत्स्त्री
कामावैगंधर्वामयैवस्त्रियाभूतयापणध्वमिति
नेतिदेवाअब्रुवन्कथंवयंत्वदृतेस्यामेतिसाब्रवीत्क्रीति
णीतैवयर्हिवाववोमयार्थोभविता तर्ह्येववोहंपु
नरागंतास्मीतितथेतितयामहानग्न्याभूतयासो॥२५॥

वा

२४

मंराजानमक्रीणंस्तामनुकृतिमस्कन्नांवत्सतरीमा
जंतिसोमक्रयणींतयासोमंराजानंक्रीणंतितांपु
नर्निष्क्रीणीयात्पुनर्हिसातानागच्छत्तस्मादुपांशुवा
चाचरितव्यंसोमेराजनिक्रीतेगंधर्वेषुहितर्हिवाग्भव
तिसाग्नावेवप्रणीयमानेपुनरागच्छति॥ ॥यज्ञेनवैदेवा
ऊर्ध्वाःस्वर्गंलोकमायंस्तेबिभयुरिमंनोदृष्ट्वाम
नुष्याश्चऋषयश्चानुप्रज्ञास्यंतीतितंवैयूपेनैवा
योपयंस्तंयद्यूपेनैवायोपयंस्तद्यूपस्ययूप
त्वंतमवाचीनाग्रंनिमित्योर्ध्वमुदायंस्ततोवैम

ऐरा

७

८॥

नुष्याश्च ऋषयश्च देवानां यज्ञवास्त्वभ्यायन्यज्ञस्य किं
चिद्देशिष्यामः प्रज्ञात्या इति ते वै यूपमेवाविंदन्नवाची
नाग्रं निमितं ते विदुरेने नवै देवा यज्ञमयूयुपन्नि
तित मूर्ध्वायोर्ध्वं न्यमिन्वंस्ततो वै ते प्रज्ञमजानन्प्र
स्वर्गं लोकं तद्यद्यूप ऊर्ध्वो निमीयते यज्ञस्य प्रज्ञा
त्यै स्वर्गस्य लोकस्यानुख्यात्यै वज्रो वा एष यद्यू
पः सोऽष्टाश्रिः कर्त्तव्योऽष्टाश्रिर्वै वज्रस्तं तं प्रहरति द्वि
षते भ्रातृव्याय वधं योऽस्य स्तृत्यस्तस्मै स्तर्त्तवै
वज्रो वै यूपः स एष द्विषतो वध उद्यतस्तिष्ठति ॥ ८ ॥

यू४

तस्माद्धाप्येतर्हि यो द्वेष्टि तस्याप्रियं भवत्यमुष्यायं
यूपो ऽमुष्यायं यूप इति दृष्ट्वा खादिरं यूपं कुर्वीत स्व
र्गकामः खादिरेण वै यूपेन देवाः स्वर्गं लोकमजयं
स्तथैवैतद्यजमानः खादिरेण यूपेनः स्वर्गं लोकं
जयति बैल्वं यूपं कुर्वीतान्नाद्यकामः पुष्टिकामः
समां समां वै बिल्वो गृभीतस्तदन्नाद्यस्य रूपमा
मूलाच्छाखाभिरनुचितस्तत्पुष्टेः पुष्यति प्रजां च
पशूंश्च य एवं विद्वान्बैल्वं यूपं कुरुते यदेव बैल्वं २
बिल्वं ज्योतिरिति वाऽऽचक्षते ज्योतिः स्वेषु भव

॥९॥ तिश्रेष्ठस्वानांभवतिय ऽ एवंवेदपालाशंस्रपंकुर्वीत तेजस्कामोब्रह्मवर्चस कामः स्तेजो वैब्रह्मवर्चसं वनस्पतीनां पलाशस्तेजस्वीब्रह्मवर्चसीभवतिय ऽ ए वंविद्वान्पालाशंस्रपंकुरुतेयदेवपालाशं ३ सर्वेषांवा एषवनस्पतीनांयोनिर्यत्पलाशस्तस्मात्पलाशस्य वपलाशेनाचक्षतेमुष्यपलाशममुष्यपलाशमिति सर्वेषांह्यस्यवनस्पतीनां कामः ऽ उपाप्तो भवतिय ऽ एवंवेद ॥१॥ शतमनूच्यमायुष्कामस्य शतायु र्वै पुरुषः शतवीर्यः शतेन्द्रिय ऽ आयुष्येवेनं तद्वी र्यइन्द्रियेदधातित्रीणिचशतानिषष्टिश्चानूच्या ॥९॥

॥ यज्ञकामस्यत्रीणिचवैशतानिषष्टिश्चसंवत्सरस्याह्ना

वं नितावान्संवत्सरः संवत्सरः प्रजापतिः प्रजापतिर्यज्ञऽ उपै नंयज्ञोन मतियस्यैवंविद्वांस्त्रीणिचशतानिषष्टिंच्चा न्वाहसप्तचवैशतानिविंशतिश्चानूच्यानिप्रजाप शुकामस्यसप्तचवैशतानिविंशतिश्चसंवत्सरस्या

रा हौरात्रास्तावान्संवत्सरः संवत्सरः प्रजापतिर्यंप्रजायमा नंविश्वंरूपमिदमनुप्रजायतेप्रजापतिमेवतत्प्रजा यमानंप्रजयापशुभिरनुप्रजायतेप्र जात्यैप्रजायते प्रजयापशुभिर्य ऽ एवंवेद ऽ ष्टौशतान्यनूच्यान्यब्रा ह्मणोक्तस्ययोवादुरुक्तोक्तः शमलगृहीतोयजेत

॥१०॥

ऽष्टाक्षरा वै गायत्री गायत्र्या वै देवाः पाप्मानं शमलमपा
घ्नत गायत्र्यैवास्य तत्पाप्मानं शमलमपहन्त्यप पाप्मा
नं हते य एवं वेद सहस्रमन्वाच्यं स्वर्गकामस्य सहस्रा
श्वीने वा इतः स्वर्गो लोकः स्वर्गस्य लोकस्य समष्ट्यै संपत्त्यै संगत्या
ऽअपरिमितमन्वाच्यमपरिमितो वै प्रजापतिः प्रजापते
र्वा एतदुक्थं यत्प्रातरनुवाकस्तस्मिन्सर्वे कामा अ
वरुध्यन्ते स यदपरिमितमन्वाह सर्वेषां कामानामव
रुध्यै सर्वान्कामानवरुन्धे य एवं वेद तस्मादपरिमि
तमेवान्वाच्यं स आग्नेयानि छन्दांस्यन्वाह सप्त वै दे
वलोकाः सर्वेषु देवलोकेषु राध्नोति य एवं वेद स ॥१०॥

प्तौषस्यानि छन्दांस्यन्वाह सप्त वै ग्राम्याः पशवो ग्राम्यान्पशूनवरुन्धे य
ऽएवं वेद सप्ताश्विनानि छन्दांस्यन्वाह सप्तधा वै वागवदत्तावद्
वै वागवदत्स सर्वस्यै वाचः सर्वस्य ब्रह्मणः परिगृहीत्यै तिस्रो दे
वता अन्वाह त्रयो वा इमे त्रिवृतो लोका एषामेव लोकानामभि
जित्यै ॥१७॥ ऋषयो वै सरस्वत्यां सत्रमासत ते कवष
मैलूषं सोमादनयन्दास्याः पुत्रः कितवोऽब्राह्मणः कथं नो म
ध्ये दीक्षिष्टेति तं बहिर्धन्वोदवहन्नत्रैनं पिपासा हन्तु सरस्व
त्या उदकं मा पादिति स बहिर्धन्वोदूळ्हः पिपासया वित्त ए
तदपोनप्त्रीयमपश्यत्प्र देवत्रा ब्रह्मणे गातुरेत्विति तेना
पां प्रियं धामोपागच्छत्तमापोऽनूदायंस्तं सरस्वती समं

॥२२॥

तंपर्यधावत्तस्माद्योप्येतर्हिपरिसारकमित्याचक्षतेयदेनंस
रस्वतीसमंतंपरिससार ते वाऋषयोऽब्रुवन्विदुर्वाइमंदेवा
उपेमंह्वयामहाइतितथेतितमुपाह्वयंततमुपहूयएतद
पोनप्त्रीयमकुर्वतप्रदेवत्राब्रह्मणेगातुरेत्वितितेनापां
प्रियंधामोपागच्छन्नुपदेवानामुपापांप्रियंधामगच्छत्यु
पदेवानांजयतिपरमंलोकंयऽएवंवेदयश्चैवंविद्वाने
तदपोनप्त्रीयंकुरुतेतत्संततमनुब्रूयात्संततवर्षीह
प्रजाभ्यःपर्जन्योभवतियत्रैवंविद्वानेतत्संततमन्वा
हयदवग्राहमनुब्रूयाज्जीमूतवर्षीहप्रजाभ्यःपर्जन्य ॥२२॥

नं २

स्यात्तस्मात्तत्संततमेवानूच्यंतस्यत्रिःप्रथमांसंततमन्वाह
तेनैवतत्सर्वंसंततमनूक्तंभवति ॥ १९ ॥ ताऽएतानवौतराय
मन्वाहहिनोतानोअध्वरंदेवयज्येतिदशमीमावर्त्ततीरध
न्वद्विधाराइतिस्याऽएत्तास्वेकधनासुप्रतियदापोऽह्नस्त्रमो
यतीरितिप्रतिदृश्यमानास्वाधेनवःपयसातूर्ण्यर्थो
इत्युपायतीषुसमन्यायंत्युपयंत्यन्याइतिसमायतीष्वापोवा
अस्पर्धंतवयंपूर्वंयज्ञंवक्ष्यामोवयमितिताश्चमाःपूर्वेद्यु
र्वसतीवर्योगृह्यंतेयाश्चप्रातरेकधनास्ताभृगुरपश्यै
दापोवैस्पर्द्धंतइतिताऽएतयर्चासमज्ञपयत्समन्याय

॥१२॥ स्वरूपत्त्वयस्याइतिताःसमजानतसंज्ञानानादास्यापाय
ज्ञंवहंतियऽएवंवेदापानह्वीरूपयंतिहोत्रियमितिहोत
चमसःसमवनीयमा मास्वन्वाहवसतीवरीष्वेकधनास
पावेरपोध्वर्यो ३ऊइतिहोताध्वर्युरुष्टघ्न्यापोवेयज्ञाविंदे
यज्ञ ३ इदद्यवतदाहोतेमनंनमुरिय ध्वर्युः प्रयाहोते
माःपश्येयवतदाहतोध्वर्या इंद्रायसोमंसोतामधुमंतं॥
वृष्टिवनिंतीवांतषड्दरमध्यंवसुमतरुद्रवते आदित्यव
तऋतुमतेवि ऋभुमतेवाजवतवृहस्पतिवतेविश्वदेव्या
वते॥ यस्येंद्रः पीत्वावृत्राणिजंघनसप्रजन्यानिताप्रि
षोमित्रस्यत्तिष्ठतिप्रत्युत्रेयावाआपःप्रतिवेश्रेयांसमायं॥१२॥
ति १ चैथ

.: स्व

तमुत्तिष्ठंतितस्मात्सप्रत्युश्रेयांसमनुपर्याप्त्याजनुवेश्रेयांसंप
र्यावर्त्ततेतस्मादनुपर्याप्त्याअनुब्रूवतेवानुप्रपत्तव्यंमी
श्वरोहयदप्यन्यायजेतोथहोतारंयश्चोत्त्यास्तस्माद
नुब्रूवतेवानुप्रपत्तव्यंमबयोयंय ध्वर्षिरित्येमनुब्रू
वन्ननुप्रपद्यतेजामयाअध्वर्यतो॥ एवतीर्मधुनोपय
इतियामधव्यायश्रोत्त्योबुन्षेषदन्त्यर्याउपस्तैयाभि
र्यास्त्वयःस्तदुतितेजस्कोमोब्रह्मवर्चसकामोपोदपी
रूपद्धयत्रगावःपिबंतिनइतिपशुकामस्ताएताःस
र्वाएवानुब्रूवन्ननुप्रपद्येततेषांकामानामवरुध्या

ता ४

(12)

॥१३॥ एतान्कामानवरुंधेयऽएवंवेदमाऽगमन्नेवतीजीरिव बन्या
इतिसाद्यमानास्वन्वाहवसतीवरीछ्विकघनासुन्वागमंन
पउशातीर्बीर्हिरदमितिसन्नासुसएतयापरिदधाति॥
॥२॥२०॥ आङ्मयतूर्ष्णींशंसंशंसतिरेत सिक्तींविकरो
र तिसिक्तिर्वाअग्रेथविकृतिरूपांशुष्णींशंसंशंसत्यूपां त्र
त्क्षेत्रु श्चिववैरेतसः सिक्तवतूर्ष्णींशंसंशंसतितिरइवेवैरे
तांसिक्रियंतेषट्पदंतूर्ष्णींशंसंशंसतिषड्विधोवेपुरुषः
षळंग आत्मानमेवतत्षड्विधंषळंगंविकरोतितूर्ष्णींशं
संशंसस्त्वापुरोरुचंशंसतिरेतस्तद्विकृतंप्रजनयतिवि
कृतिर्वाअग्रेथजातिरथ्येःपुरोरुचंशंसत्यथ्योरेवैनंत

॥१३॥

त्प्रजनयतिद्वादशपदांपुरोरुचंशंसतिद्वादशवैमासाः
संवत्सरःसंवत्सरःप्रजापतिःसोस्यसर्वस्यप्रजनयि
तासयोस्यसर्वस्यप्रजनयितासएवैनंतत्प्रजयापशु
भिःप्रजनयतिप्रजात्येप्रजायेप्रजयापशुभिर्यएवंवे
दजातवेदस्यांपुरोरुचंशंसतिजातवेदोन्यंगांत दा
दुर्यंतृतीयसवनमेवजातवेदसआयतनऽमथक
स्मात्प्रातःसवनेजातवेदस्यांपुरोरुचंशंसतीतिप्राणो
वैजातवेदाःसहिजातानांवेदयावतांवैसजातानांवे
देतेभवंतियेषामुनवेदकिमुतेस्युर्यौवाऽआत्यऽआ

॥१४॥

काम्रे

त्मसंस्कृतिर्विदतस्सुविदितं॥७॥३७॥इतिद्वितीयपंचिका
यां॥तृतीय॥ ॥धाय्याः शंसति धाय्याभिर्वैप्रजापतिरि
मांल्लोकानधयद्यंयंकामऽ मैयततत्थैवैतद्यजमानो
धाय्याभिरेवेमांल्लोकांधयतियंयंकामंकामयतेयए
वंवेदयद्देवधाय्याः२ यत्रयत्रवैदेवायज्ञस्यछिद्रंनि
रजानंस्तद्धाय्याभिरपिदधुस्तद्धाय्यानांधाय्यात्वमछि
द्रेणहास्ययज्ञेननेष्टंभवतियऽएवंवेदयद्देवधाय्याः
३स्थूमहैतद्यज्ञस्ययद्धाय्यास्तद्यथास्तूच्यावासः
संदध्यादेवमेवैताभिर्यज्ञस्यछिद्रंदधातियऽ ॥१४॥

सं दे

य

एवंवेदद्देवधाय्याः४तास्तुवाएतान्युपसदामेवोक्थानि
यद्धाय्या अग्निर्नेतेत्याग्नेयीप्रथमोपसत्तस्या एतदुक्थं
त्वंसोमक्रतुभिरितिसौम्याद्वितीयोपसत्तस्या ऽएतदु
क्थंपिन्वंत्यप ऽइतिवैष्णवीतृतीयोपसत्तस्या ऽएतदु
क्थंयावंतेहवैसोम्येनाध्वरेणाद्धालोकंजयतितम
तऽएकैकयोपसदाजयतियऽएवंवेदयश्चैवंविद्वां
धाय्याः शंसतितद्देकऽ आहुस्तोन्यामह इतिशंस
२व देतांवावैयंभरतेषुशास्यमानाममभिव्यज्ञानीमइ
तिवदंतस्तत्तन्नादृत्यंयदेतांशंसेदीश्वरःपर्जन्यो

॥१५॥

म२

त्रष्टोः पिन्वंस्य पश्यैव शंसे हृष्टिवनिपदं मरुतऽइति
मारुतं यन्नोभिहविनयंतीति वृनीतवघृद्दीनीत
वन्नेद्विक्रांतवद्यां विक्रांतवत्तेद्वष्टुवंवाजिनमिंद्र तीं
वैवाजीतस्यांवारतस्यांचत्वारिपदानिदृष्टिवनि
मारुतंवैस्तुवमैंद्रंसावाएषातृतीयसवनभाजन
सतीमध्यंदीनेशस्यतेतस्माद्धेदंभरतानापश
वः सायंगोष्ठाः संतोमाध्यंदिनेसंगविनीमायंति
सोजगतीजागताहिपशवऽआत्मायजमानस्य
मध्यंदिनस्तद्यजमानेपशून्दधाति ॥७॥ ऋक्च ॥१५॥

वे म

रदमग्रेसामचास्तांसैनौवैमृक्रगासीदमोनामसासावात्र
सामोपावदन्मिथुनंसंभवावप्रजात्याऽइतिनेत्यब्रवीत्साम
ज्यायान्वाऽअतोममहिमेतितेद्वेभूत्वोपावदतांतेनप्रति
चनसमभवदततास्तिस्रोभूत्वोपावदंस्तत्तिसृभिःसमभव
द्येतिसृभिःसमभवत्तस्मात्तिसृभिस्तुवंतितिसृभिरुद्गा
यंतितिसृभिर्हिसामसंमितमभूत्तस्मादेकस्यबह्व्योजा
याभवंतिनैकस्यैबहवःसहपतयोयद्वैतत्साचामश्चास
मभवतांतत्सामाभवत्तत्साम्नःसामत्वंसामंभवतियऽए
वंवेदयोवैभवतियश्रेष्ठतामश्नुतेससामन्भवत्यसाम

च

॥१६॥ न्यङ्गतिहिंहिमिंद्गतितेवैपंचान्यद्भूत्वापंचान्यद्भूत्वाकल्पेतामाहा
वश्चहिंकारश्चप्रस्तावश्चप्रथमाचऋगुद्गीथश्चमध्यमाचप्र
तिहारश्चोत्तमाचनिधनंचवषट्कारश्चतेयत्पंचान्यद्भूत्वा
पंचान्यद्भूत्वाकल्पेतांतस्मादाहुःपाङ्क्तोयज्ञःपाङ्क्ताःपशवः
इतियदुवि राजंदशिनीमभिसमपद्येतांतस्मादाहुर्वि
राजियज्ञोदशिन्यांप्रतिष्ठितऽइत्यात्मावैस्तोत्रियःप्रजानु
रूपःपत्नीधाय्यापशवःप्रगाथोगृहाःसूक्तंसवाअस्मिं
श्चलोकेमुष्मींश्चप्रजायाचपशुभिश्चगृहेषुवसतियऽ
एवंवेद॥१२॥स्तोत्रियंशंसत्यात्मावैस्तोत्रियस्तंमध्य॥१६॥

मयावाचाशंसत्यात्मानमेवतत्संस्कुरुतेनुरूपंशंसति
प्रजावाऽअनुरूपःसउच्चैस्तरामिवानुरूपःशंस्तव्यःप्र
जामेवतच्छ्रेयसीमात्मनःकुरुतेधाय्यांशंसतिपत्नीवैधा
य्यासानीचैस्तरामिवधाय्याशंस्तव्याःप्रतिवादिनी
हास्यगृहेषुपत्नीभवतियत्रैवंविद्वान्नीचैस्तरांधाय्यांशं
सतिप्रगाथंशंसतिसस्वरवत्यावाचाशंस्तव्यःपश
वोवैस्वरःपशवःप्रगाथःपशूनामवरुध्याऽइन्द्रस्यनुवी
र्याणिप्रवोचमितिसूक्तंशंसतितद्वाऽएतत्प्रियमिंद्र
स्यसूक्तंनिष्केवल्यंहैरण्यस्तूपमेतेनवैसूक्तेनहिर

॥१७॥ ण्यस्तूपआंगिरसंइंद्रस्यप्रियंधामोपागछसपरमंलोक
मजयदुपेंद्रस्यप्रियं धामगछतिजयतिपरमंलोकंय
एवंवेदगृहावैप्रतिष्ठासूक्तंतत्प्र तिष्ठिततमयावाचा
शंस्तव्यंतस्माद्यद्यपिदूरऽइवपशूंलभेत॥गृहानेवै
नाजिगमिषतिगृहाहिपशूनांप्रतिष्ठाप्रतिष्ठा॥१३॥
वैश्वदेवंशंसतियथावैप्रजाऽएवंवैश्वदेवंतद्यथांतर
जनताएवंसूक्तानियथारण्योन्येवंधाय्यास्तदुभ
यतोधाय्यांपर्याद्धयतेतस्मात्तान्यरण्यानिसंत्यनर
ण्यानिमृगैश्चवयोभिश्चेतिहस्माहयथावैपुरुषए
वंवैदेवंतस्ययथायांतरंगान्येवंसूक्तानियथाप ॥१७॥
१ष

र्वाण्येवंधाय्यास्तदुभयतोधाय्यांपर्याद्धयतेतस्मात्पुरुषस्य
पर्वाणिशिथिराणिसंतिदृढानिब्रह्मणाहितानिघ्टतानि
मस्तंवाएतद्यज्ञस्ययद्धाय्याश्चयाज्याश्चेतद्यदन्याअन्या
धाय्याश्चयाज्याश्चकुर्युरुन्मूलमेवतद्यज्ञंकुर्युस्तस्मा
त्तास्समान्यएवस्युःपांचजन्यंवाएतदुक्थंयद्वैश्वदेवं
सर्वेषांवाएतत्पंचजनानामुक्थंदेवमनुष्याणांगंधर्वाप्स
रसांसर्पाणांच्चपितृणांचैतेषांवाएतत्पंचजनानामुक्थं
सर्वएनंपंचजनाविदुरैनंपंचिन्येजनतायेहविनोग
छंतियएवंवेदसर्वदेवत्योवाएषहोतायोवैदेवंशंस ष २
तिसर्वादिशोध्यायंछंसिष्येत्सर्वास्वेवतद्दिक्षुरसं

17

॥१८॥ दधातियस्यामस्यदिशिदिदृक्षस्यानंतांध्यायेदनुदृश्येवास्य
तद्वीर्यमादक्षेदितिद्यौरदितिरंतरिक्षमित्यत्तमयापरिदधा
तियंवाअदितिरियंद्यौरियमंतरिक्षमदितिर्मातासपिता
सपुत्रइतीयंवैमातेयंपितेयंपुत्रोविश्वेदेवाअदितिःपंच
जनाइत्यस्यांवैविश्वेदेवाअस्यांपंचजनाअदितिर्जात
मदितिर्जनित्वमितीयंवैजातमियंजनित्वंद्विःपच्छःप
रिदधातिचतुष्पादावैपशवःपशूनामवरुध्यैसकृद
र्धर्चशःप्रतिष्ठायाएवद्विप्रतिष्ठोवैपुरुषश्चतुष्पादाः
पशवोयजमानमेवतद्विप्रतिष्ठंचतुष्पात्सुपशुषु ॥१८॥

प्रतिष्ठापयतिसदेवपंचजनीययापरिदध्यात्तदुपस्पृशन्नु
भिंपरिदध्यात्तद्यस्यामेवयज्ञंसंभरंतितस्यामेवैनंतदं
तःप्रतिष्ठापयतिविश्वेदेवाःशृणुतेमंहवमइतिवैश्वदेव
मुक्थंशस्त्वावैश्वदेव्यायजतियथाप्रागंतदेवताःप्रीणा
ति॥७॥२१॥आग्नेयीप्रथमाघृतयाज्यासौमीसौम्ययाज्या
वैष्णवीघृतयाज्यात्वंसोमपितृभिःसंविदानइतिसौम्यस्यपि
तृमत्यायजतिघ्नंतिवाएतत्सोमंयदभिषुण्वंतितस्यैतामनु
स्तरणींकुर्वंतियत्सौम्यःपितृभ्योवाअनुस्तरतस्मात्सौ णी
म्यस्यपितृमत्यायजतियद्वेवपितृमत्याएतत्सोमंयदभ्यसुष

॥१९॥

वुःस्तेदेनंपुनःसंभावयंतिपुनराप्याययंत्युपसदांरूपेणो
पसदोकिल्वैतत्कुर्वंतियदेतादेवताअग्निःसोमोविष्णुरिति
प्रतिगृह्यसौम्यंहोतापूर्वंश्छंदोगेभ्योवेक्षेततंहैके पू
र्वंछंदोगेभ्योहरंतितत्तथानकुर्यात्वषट्कर्ताप्रथमःस
र्वभक्षान्भक्षयतीतिहस्माहतेनैवरूपेणतस्माद्वष
ट्कर्तैवपूर्वोवेक्षेताथैनंछंदोगेभ्योहरंति॥३२॥प्रजा
पतिर्वैस्वांदुहितरमभ्यध्यायद्दिवमित्यन्यआहुरु
षसमित्यन्येतामृश्योभूत्वारोहितंभूतामभ्यैत्तं ॥१९॥

१स्ये क

३म

देवाअपश्यंन्नकृतंवैप्रजापतिःकरोतीतितेतमैछन्यएनमा
रिष्यत्येतमन्योन्यस्मिन्नाविंदंस्तेषांयाएवघोरतमास्तन्व
आसंस्ताएकधासमभरंस्ताःसंभृताएषदेवोभवत्तदस्ये
तद्भूतवन्नामभवतिवैसयो तदेवन्नामवेदतंदेवाअ
ब्रुवन्नयंवैप्रजापतिरकृतमकरिमंविध्येतिसतथेत्य
ब्रवीत्सवैवोवरंवृणाइतिवृणीष्वेतिसएतमेववरम
वृणीतपशूनामाधिपत्यंतदस्यैतत्पशुमन्नामपशु
मान्भवतियोस्यैतदेवंनामवेदतमभ्यायत्याविध्य

२दग्निनावैश्वानरेणपापयदिधुस्तन्मरुतोधून्वंस्तदग्निर्वैश्वानरःप्रा
च्यावयत्

॥२०॥ तंविद्ध उर्ध्व उदप्रपततमेतंमृगइत्याचक्षतेयउएवमृगव्याधः
सउएवसयारोहित्सारोहिणीयोएवेषुस्त्रिकांडासोएवेषुंकां त्रि
डातद्वाइदंप्रजापतेरेतःसिक्तमधावत्तत्सरोभवत्तेदेवाअब्रु
वन्मेदंप्रजापतेरेतोदुषदितियदब्रुवन्मेदंप्रजापतेरेतोदुषदिति
तन्मादुषमभवत्तन्मादुषस्यमादुषत्वंमादुषंहवैनामैतद्यन्मानुषं
तन्मादुषंसन्मानुषमित्याचक्षतेपरोक्षेणपरोक्षप्रियाइवहिदेवाः॥ या ॥३३॥
तदग्निनापर्या [illegible] दधुःस्तन्मरुतोधून्वंस्तदग्निर्न [illegible] प्राच्या
वयत्तस्ययद्रेतसःप्रथममुदद्दीप्यततदसावादित्योभव
द्यद्द्वितीयमासीत्तद्भृगुरभवत्तंवरुणोन्यगृह्णीततस्मा ॥२०॥

त्सभृगुर्वारुणिरथयत्तृतीयमदीदेदिवतआदित्याअभवन्ये
गाराआसंस्तेंगिरसोभवन्यदंगाराःपुनरवशांताउदद्दी
प्यंततद्बृहस्पतिरभवद्यानिपरिक्षाणान्यासंस्तेकृष्णाःप
शवोभवन्यालोहिनीमृत्तिकातेरोहिताअथयद्भस्मा
सीत्तत्परुष्यंव्यसर्पद्गौरोगवयऋश्यउष्ट्रोगर्दभइति
येचैतेरुणाःपशवस्तेचतान्वाएषदेवोभ्यवदतममवा
इदंममवैवास्तुहमितितमेतयर्चानिरवादयंतयेषारो
द्रीशास्यतेआते पितर्मरुतांसुम्नमेतुमानःसूर्य

॥२१॥ स्यसेद्दग्धोयुयोथाः॥त्वंनोवीरोअर्वतिक्षमेथाइतिब्रूया
द्गाभिनइत्यनभिमानुकोद्वेषदेवःप्रजाभवतिप्रजायै
महिरूद्रियप्रजाभिरितिब्रूयान्नरुद्रेयतस्यैवना मूः
परिहृत्यैतद्दु खलुशंस्नः करतीयेन्ग्रांसेछंमितिप्रति ४
पद्यतेसर्व स्माएवशांत्यैन्व्स्योनारिस्योवइतिपुमां
सोवेनरस्त्रियोनार्यस्स र्वस्माएवशांत्यैसोनिरूक्ता
रोद्वीशांतोसर्वायुःसर्वायुत्वायसर्वमायुरेतियऽ ॥२१॥
वंवेदसोगायत्रीब्रह्मवेगायत्रीब्रह्मणैवेनंतन्नमस्यति॥

॥१०॥३४॥वैश्वानरीयेणाग्निमारुतं प्रतिपद्यतेवैश्वानरो
वाएतद्रेतस्सिक्तंप्राच्यावयत्तस्माद्वैश्वानरीयेणाग्निमारु
तंप्रतिपद्यतेनवानंप्रथम[illegible]स्तव्याग्नीन्वारेषांचीण्य
शांतान्प्रसीदन्नेतियआग्निमारुतंशंसतिप्राणेनैवत
दग्नीस्तरत्यधीयंनुपहत्यादन्यांविवक्तारमिछन्नमेव
तत्संतनुत्वात रतितस्मादाग्निमारुतेनच्युत्रमेष्टव्योवि
वक्तामारुतंशंसतिमरुतोहवा एतद्रेतस्सिक्तंघूर्नं
तः प्राच्यावयंस्तस्मान्मारुतंशंसतियज्ञायज्ञावो

॥२२॥ अग्नयेस्वोबोद्रविणोदा इतिमध्येयोनित्यानुरूपंच
शंसतितद्यन्मध्येयोनिंत्वानुरूपंशंसतितस्मान्मध्ये च २
योनिधृतायदुद्वस्तेकेशस्मात्शंसतिप्रतिष्ठ्योरेवतदुप
रिष्टात्प्रजननंदधातिप्रजायैप्रजायतेप्रजयापशुभिर्य
एवंवेद॥११७५॥जातवेदस्यंशंसतिप्रजापतिःप्रजाअ
सृजततास्सृष्टाःपराच्यएवायन्नव्यावर्त्तततात्अग्निना
पर्यगच्छत्ताअग्निमुपावर्त्ततततमेवाद्याप्युपावृत्ताःसोऽब्र
वीज्जातावैप्रजाअनेनाविदमितियदब्रवीज्जातावैअनेनप्रजा ति २
नाविदमितितज्जातवेदस्यमभवत्तज्जातवेदसोजा ॥२२॥

जातवेदस्त्वंता६ अग्निनापरिगताग्निरुद्धाशोचयोदीप्य
योतिसस्ताअद्भिरभ्यषिंचत्तस्मादुपरिष्टाज्जातवेदस्यस्या
पोहिष्ठीयंशंसतितस्मात्तच्छमयतेवशंस्तव्यंता६ अद्भि
रभिषिच्यनिजास्यैवामन्यततास्रुवा अहिनाबुध्न्येनप
रोक्षात्तेजोदधादेषहवाअहिर्बुध्न्योयदग्निर्गार्हपत्योग्नि
नेवास्रुतगार्हपत्येनपरोक्षात्तेजोदधातितस्माद्दाहुर्जु
कृदेवाजुहूतोवसीयानिति॥१२७६॥देवानांपत्नीःशं
सयन्त्यचीमग्निंगार्हपत्यंतितस्मादन्वचीपत्नीगार्हपत्य
मास्तेतदाहूराकांपूर्वांशंसेज्जाम्यवैपूर्वेपयीमितिति

23

॥२३॥ तंस्माद्दयंदेवानामेवपत्नीःपूर्वाःशंसेदेषह्वाएतत्पत्नीषुरेतोद
धातियदग्निर्गार्हपत्योग्निनैवसुतद्गार्हपत्येनपत्नीषुप्रत्यक्षा
द्रेतोदधातिप्रजात्यैप्रजायतेप्रजयापशुभिर्यएवंवेदतस्मात्स
मानोदर्याःस्वसान्योदर्यायैजायायाअनुजीविनीजीवतिराकां
शंसतिराकाहवाएतांपुरुषस्यसेवनींसीव्यतियैषाशिश्नेधि
पुमांसोस्यपुत्राजायंतेयऽएवंवेदपावीरवींशंसतिवाग्वैसर
स्वतीपावीरवीवाच्येवतद्वाचंदधातितदाहुर्यामींपूर्वांशंसेत२
त्र्यां पिर्शति।यामीमेवपूर्वांशंसेदिमंयमप्रस्तरमाहिसीदेति
राज्ञावैपूर्वपेयंतस्माद्यामीमेवपूर्वांशंसेन्मातलीकव्यैर्यमो। ॥२३॥

अंगिरोभिरितिकाव्यामनूचींशंसत्यवरेऐवैदेवाःकाव्याः [illegible] परेऐ
वपितरस्तस्मात्काव्यानामनूचींशंसत्युदीरतामवरउत्परा
सइतिपित्र्याःशंसत्युन्मध्यमाःपितरःसोम्यासइतियेचैवाव
मायेचपरमायेचमध्यमास्तान्सर्वाननंतरायंप्रीणात्याहं
पि॰ तॄन्सुविदत्रांअवित्सीतिद्वितीयांशंसतिबर्हिषदोयस्व
धयासुतस्यस्यैतद्वाएषांप्रियंधामयद्बर्हिषदइतिप्रिय
णैवैनंस्तद्धाम्नासमर्धयतिप्रियेणधाम्नासमृध्यतेयऽ
एवंवेदेदंपितृभ्योनमोअस्त्वद्येतिनमस्कारवतींअंततः

॥२४॥

रशंसतितस्मादंततःपितृभ्योनमस्क्रियतेतदाहुर्व्याहावं
पित्र्याःशंसेत् ३ अव्याहावाँ३ इतिव्याहावमेवशंसेदसंस्थितं
वैपितृयज्ञस्यसाध्वसंस्थितंवाएषपितृयज्ञंसंस्थापय
स तियोव्याहावंशंसतितस्माद्व्याहावमेवशंस्तव्यं॥१३॥
॥२७॥स्वादुष्किलायंमधुमाँ॥उतायमितीन्द्रस्यैन्द्रीरनुपा
नीयाःशंसत्येताभिर्वाइन्द्रस्तृतीयसवनमन्वपिबत्तद
नुपानीयानामनुपानीयात्वमाघ्नंतीववैतर्हिदेवताय
देताहोताशंसतितस्मादेताःसुमदग्रतिगीर्य्यंचैययोरोज
सास्कभितारजांसीतिवैष्णुवारुणीमृचंशंसतिविष्णुर्वै॥२४॥

यज्ञस्यदुरिष्टंपातिवरुणःस्विष्टंतयोरुभयोरेवशांत्यैवि
ष्णोर्नुकंवीर्याणिप्रवोचमितिवैष्णवींशंसतियथावैम
त्यमेवंयज्ञस्यविष्णुस्तद्यथादुष्कृष्टंदुर्मतीकृतंसुकृष्टं
सुमतीकृतंकुर्वन्तियाद्दवमेवैतद्यज्ञस्यदुष्टुतंदुश्शस्तं
सुष्टुतंसुशस्तंकुर्वन्नीतियदेतांहोताशंसतितंतुंतन्व
न्नरजसोभानुमन्विहीतिप्राजापत्यांशंसतिप्रजावै
तंतुःप्रजामेवास्माएतत्संतनोतिज्योतिष्मतःपथोर
क्षधियाकृतानितिदेवयानावैज्योतिष्मंतःपंथान

॥२५॥ स्तानेवास्मा एतद्वितनोत्यनुल्बणं वयत जोगुवामपो
मनुर्भव जनया दैव्यं जनमित्येवैनं तन्मनोः प्रजया संतनो
ति प्रजात्यै प्रजायते प्रजया पशुभिर्य एवं वेद देवानिंद्राम
घवा विरप्शीत्यक्ततमया परिदधाती यं वा इंद्रो मघवा विर २।४
प्शी करत्सत्या चर्षणीधृदनर्वेती यं वै सत्या चर्षणी
धृदनर्वा ॥ त्वं राजा जनुषां धेह्यस्मे इती यं वै राजा जनु
षा तं धेह्यस्मे वो माहिनं यज्जरित्रे इती यं वै माहिनं यज्ञश्र
वो यजमानो जरिता यजमानायैवैतामाशिषमाशास्ते
तदुपस्स्पृश्य भूमिं परिदध्यात्तदस्यामेव यज्ञं संप्र ॥२५॥

रतितस्यामेवैनं तत्ततः प्रतिष्ठापयत्यग्ने मरुद्भिः
शुभयद्भिरृक्वभिरित्याग्निमारुतमुक्थं शस्त्वाग्नि
मारुत्या यजतीति यथाभागं तद्देवताः प्रीणातीति प्रीणा
ति॥[illegible] ॥ ॥इति तृतीयोऽध्यायः॥ देवपात्रीणि ह वै यज्ञे
क्रियंते जग्धं गीर्णं वांतं तद्धुत देवजग्धं यदा ह्यसमान
मार्त्विज्यं कारयत उत वा मे तद्दद्युत वा मा ष्टणीतेति तत
द्धतस्पराङिव यथा जग्धं न हैव तद्यजमानं भुनक्त्यथ
हैतद्देवगीर्णं यद्विभ्यदार्त्विज्यं कारयत उत वा मा न मा
धेतोत वा मे न यज्ञवेशसं कुर्यादिति तद्धतस्पराङिव

॥२६॥

यथागीर्णैनहैवैतद्यजमानंभुनक्त्यथयद्धैतदेवपात्रेयदक्षि
णस्यमानमार्त्विज्यंकारयतेयथारुवाइदंवार्तान्मनुष्या
बीभत्सेतएवंतस्माद्देवास्तच्छ्रुतस्पराङ्वयथावार्तेनहैव
तद्यजमानंभुनक्तिसोऽएतेषांत्रयाणामाशानेयात्तेय
द्येतेषांत्रयाणांमिकंचिदकाममभ्याभवेत्तस्यास्तिवाप
व्यस्यस्तोत्रेप्रायश्चित्तिरिदंवाइदंवामदेव्यंयजमान
लोकोऽमृतलोकस्वर्गोलोकस्तत्त्रिभिरक्षैर्न्यूनंतस्य
स्तोत्रउपसृप्यैत्रेधात्मानंविगृह्णीयात्पुरुषइतिसएतेलो
केष्वात्मानंदधात्यस्मिन्यजमानलोकेस्मिन्नमृतलोके
स्मिन्स्वर्गेलोकेससर्वांदुरिष्टिमत्येत्यपियदिसमृद्ध॥२६॥
न्न२

एवत्र्यत्विजंस्युरितिहस्माहाथहैतज्जपेदेवेति॥४६॥तेवा
असुरामैत्रावरुणस्योक्थमश्रयंतसोऽब्रवीदिंद्रःकश्चाहं
चेमानितोसुरान्नोत्स्यावहाइत्यब्रवीद्वरुणस्तस्मादैंद्राव
रुणंमैत्रावरुणस्तृतीयसवनेशंसतींद्रश्चहितान्वरुण
श्चततानुदेतांतेवैततोपहताअसुराब्राह्मणाच्छंसिन
उक्थमश्रयंतसोऽब्रवीदिंद्रःकश्चाहंचेमानितोसुरान्नो
त्स्यावहाइत्यहंचेत्यब्रवीद्बृहस्पतिस्तस्मादैंद्राबार्हस्प
त्यंब्राह्मणाच्छंसीतृतीयसवनेशंसतींद्रश्चहितान्बृ
हस्पतिश्चततानुदेतांतेवैततोपहताअसुराअच्छावाकस्यो
क्थमश्रयंतसोऽब्रवीदिंद्रःकश्चाहंचेमानितोसुरान्नो

हंचेय२

१२

त्स्यावहाइत्यदंचेयब्रवीद्विष्णुस्तस्मादैंद्रावैष्णवमछावाक
स्तृतीयसवनेशंसतींद्रश्चहितान्विष्णुश्च ततोनुदेतांद्व
द्वाविंद्रएदेवताःशस्यंतेद्वंद्वंवैमिथुनंतस्माद्वंद्वान्मि
थुनंप्रजायतेप्रजात्यैप्रजायतेप्रजयापशुभिर्यएवंवेद
थहैतपोत्रीयाश्चनेष्ट्रीयाश्चचत्वारऋतुयाजाःषळ
चःसाविराड्दशिनीतद्विराजियज्ञंदशिन्यांप्रतिष्ठाप
यंतिप्रतिष्ठापयंति॥५०॥यज्ञेनयज्ञमयजंतदेवा
इत्युत्तमयापरिदधातियज्ञेनवैतद्देवायज्ञमयजंत
यदग्निनाग्निमयजंततेस्वर्गंलोकमायंस्तानिध

र्माणिप्रथमान्यासन्नितेहनाकंमहिमानःसचंतयत्रपूर्वे
साध्याःसंतिदेवाइतिछंदांसिवैसाध्यादेवास्तेग्निनाग्नि
मयजंततेस्वर्गंलोकमायन्नादित्याश्चैवेहास नांगिर
सश्च तेग्निनाग्निमयजंततेस्वर्गंलोकमायन्से
षाःस्वर्ग्याहुतिर्यदग्न्याहुतिर्यदिहवाअप्यब्राह्मणोक्तो
यदिदुरुक्तोक्तोयजतेथैषा हुतिर्गछत्येवदेवान्न
पाप्मनासंसृज्यतेगछत्यस्याहुतिर्देवान्नास्याहुतिः
पाप्मनासंसृज्यतेयएवंवेदसाम्राज्यंभौज्यंस्वाराज्यंवै
राज्यंपारमेष्ठ्यंराज्यंमाहाराज्यमाधिपत्यमयंसमं
तपर्यायीस्यात्सार्वभौमःसार्वायुषआंतादापरार्धात्

(28)

॥२८॥ थिवीं समुद्रपर्यंतायाएकराळिति॥ अ मे १ यं त्वोपस्थं मे

स्त्विस्य भयं ह देवासोपावेत्य भयं देवासोपावति। देवसवि

व३ तर्देवयजनं मे देहि देवयज्यायाइति देवयजनं याच्वति स

यत्त त्वयाचित उत्तरां सर्पस्योत्तथाददामीति ह्येवतदाह

तस्य ह न काच न रिष्टिर्भवति देवेन सवित्राप्रसूतस्या

४श्रुते त्तरोत्तरिणीं हर्द्धियमश्नुते ह प्रजानामैश्वर्यमाधिप

त्यं य एवमुपस्थाय याचित्वा देवयजनमध्यवसा

य दीक्षते क्षत्रियः सन्॥ राजाधिराजाय प्रसह्यसा०॥

इतितृतीयपंचिकायांसमाप्तः॥ अथचतुर्थे पंचिका॥

॥२८॥

स्त २

प्रजापतिर्वै सोमाय राज्ञे दुहितरं प्रायच्छत्सूर्यां सावित्री

तस्यै सर्वे देवा वरा आगच्छंस्तस्या एतत्सहस्रं वहतुमन्वाक

रोद्य देतदाश्विनमित्याचक्षते नाश्विनं ह्येवतद्यद्वैवास ह

स्रंतस्मात्तत्सहस्रं वैवशंसद्भूयोवा प्राश्य घृतं शंसेद्यथाह

वाइदम नो वारिथो वाक्तो वर्त्तत एवं ह्येवाक्तो वर्त्तते शकुनि

रिवोत्पतिष्यन्नाद्रूयीत तस्मिं देवा न समजानंत ममेद म

स्तु ममेदमस्त्विति ते संजानाना अब्रुवन्नाजिमस्यायाम

हैसयो नउज्जेष्यति तस्येदं भविष्यतीति ते ऽग्नेरेवाधिगृह

पतेरादित्यं काष्ठामकुर्वत तस्मादाग्नेयी प्रतिपद्भवत्याश्वि

त२

१ दि

आ

नस्याग्निर्होतागृहपतिःसराजेतितदेकेहैनीनंमन्येपितर
मग्निमार्पिमिस्यतेयाप्रतिपद्यतेदिविश्रुक्रयजतस्सूर्येस्य
तिप्रथमयैवत्रस्याकाश्वामा प्रतीतितत्तस्मात्स्यैयएनं
तत्रब्रूयादीनमग्निनीमितिवैप्रत्यपादाग्निमापत्स्यतीतिद
श्चत्तथास्यात्तस्मादग्निर्होतागृहपतिःसराजेत्यतयैव
प्रतिपद्येतगृहपतिवतीप्रजातिमतीशांतासर्वायुःस
र्वायुत्वायसर्वमायुरेतियएवंवेद॥७॥१॥तासांवैदेवता
नामाजिंधावंतीनामभिसृष्टानामग्निर्मुखंप्रथमःप्र
त्यपद्यततमश्विनावन्वागछतांतमब्रूतामपोदिह्या
वांवाइदंजेष्यावइतिसतथेत्यब्रवीत्तस्यवैमेमेहाप ॥२९॥

प्यस्त्वितितथेतितस्माअप्यत्राकुरुतांतस्मादाग्नेयमाश्वि
नेशस्यतेताउषसमन्वागछतांतांब्रूतामपोदिह्यावांवाइ म २
दंजेष्यावइतिसातथेत्यब्रवीत्तस्यैवैमेमेहाप्यस्त्वितितथे
तितस्याअप्यत्राकुरुतांतस्मादुषस्यमाश्विनेशस्यतेताविं
द्रमन्वागछतांतमब्रूतामावांवाइदंमघवंजेष्यावइतिनह
तंदध्टषतुरपोदिहीतिवक्तुंसतथेत्यब्रवीत्तस्यवैमेमेहा
प्यस्त्वितितथेतितस्माअप्यत्राकुरुतांतस्मादैंद्रमाश्विनेशं कु ३
स्यतेतदश्विनाउदजयतामश्विनावाश्नुवातांयदश्विना
उदजयतामश्विनावाश्नुवातांतस्मादेतदाश्विनमित्या

॥३०॥ चक्षतेऽश्नुते यद्य कामयते य एवं वेद तदाहुर्यद्दछस्यते आ
ग्नेयं शस्यत ऽथ कस्यं शस्यत ऐन्द्रमथ कस्मादेतदाश्विनमि
त्याचक्षत इत्यश्विनौ हि तदुदजयतामश्विनावाश्नुवातां
यदश्विनाउदजयतामश्विनावाश्नुवातां तस्मादेतदा
श्नुते ५ श्विनमित्याचक्षते ऽश्नुते यद्य कामयते य एवं वेद ॥ ८ ॥ २ ॥
स्वरसाम्न उपयंतीमे वै लोकाः स्वरसामान इमान्वै लोकां
त्स्वरसामभिः स्परणवं स्तत्स्वरसाम्नां स्वरसामत्वं तद्य
त्स्वरसाम्न उपयंत्येष्वेवैनं तल्लोकेष्वाभजंति तेषां वेद
वाऽस सदृशानां प्रक्लृप्त्या द बिभयुः समाश्व वै स्तोमा ऽवि ॥ १० ॥

नै मेरवरत्ता १
गुल्हाश्वेमं ह प्रक्लिये संसिनि तितांस्सर्वैः स्तोमैः पर्याष्टन्त्सर्वैः पृ
ष्ठैः परस्तात्तद्यदभिजित्सर्वस्तोमो भवत्याद्भवति विश्वजि
त्सर्वपृष्ठः परस्तात्तत्सप्तदशानुनयतः पर्युषंति धृत्या
अप्रक्लृप्त्यायतस्य वै देवा आदित्यस्य स्वर्गाल्लोकादव
पातादबिभयुस्तं पंचभी रश्मिभिरुदवयन्॥ रश्मयो
८ दि वै दिवाकीर्त्यानि महादिवाकीर्त्यं पृष्ठं भवति विकर्णं ब्रह्म
साम भासमग्नि ष्टोमसाम भेष्टदुद्रथंतरे पवमान
यो भवति तस्तदादित्यं पंचभी रश्मिभिरुद्वयंति धृत्या
अनवपाताय इति आदित्ये प्रातरनुवाकमनुब्रूयात्सर्वं

ह्यैवैतदहर्दिवाकीर्त्यं जनयतिसोयंपशुमंन्यंगष्वतंसवनीय
पस्यापालंभ्यमालेरस्तुर्यंदेवसंहतदहरेकविंशतिंसा
मिधेनीरनुब्रूयात्त्रयक्षोध्येतदहरेकविंनामकपंचात्र
॥३१॥ तंद्विपचाशतंवाह्रोस्त्वामध्येनिविदंदधातितावतीत्तरः रु
त्रांसतिन्शतायुर्वैपुरुषशतवीर्यःशतेंद्रियआयुष्येवे
नंतद्वीर्यइंद्रियेदधाति॥१९॥५॥दूरोहणंरोहतिस्वर्गो ॥३१॥
तं४ वैलोकोदूरोहणंस्वर्गमेवल्लोकंरोहतियएवंवेदय
देवदूरोहणं३असौवैदूरोहण्योसौतपतिकश्चिद्धात्र
त्रगच्छतिसयदूरोहणंरोहत्येतमेवतद्रोहतिहंसवत्या
रोहतिहंसःशुचिषदित्येषवैहंसःशुचिषद्वसुरंत

रिक्षसदित्येषवैवसुरंतरिक्षसद्धोतावेदिषदित्येषवैहोतावे
दिषदतिथिर्दुरोणसदित्येषवाअतिथिर्दुरोणसंन्नृषदि
त्येषवैन्नृषद्वरसदित्येषवैवरसद्वरंवाएतत्सदनानांयस्मि
न्नेषआसंन्नस्तपत्यृतसदित्येषवैसत्यसद्व्योमसदित्येषवै
त्स४ व्योमसद्व्योमवाएतत्सदनानांयस्मिन्नेषआसन्नस्तपत्यब्जाइत्येषवा
अब्जाअद्भ्योवाएषप्रातरुदेत्यपःसायंप्रविशतिगोजाइत्येषवै
गोजाऋतजाइत्येषवैसत्यजाअद्रिजाइत्येषवाअद्रि
जाऋतमित्येषवैसत्यमेषएतानिसर्वाण्येषाहवा

॥३२॥ स्य छंदस्सुप्रत्ययस्तमादिवरूपं तस्माद्यत्र क्व च हू
रोहणं रोहेद्देस्स्वेवैयेवरोहेत्तार्क्ष्यं स्वर्गकामस्यैहैत्ता रो
र्क्ष्यो ह वा एतं पूर्वो ध्वानमत्यैद्यत्राद्गायत्री सुपर्णी
भूत्वा सोममाहरत्तद्यथा क्षेत्रज्ञ मध्वनः पुर एता रं कु १४
वीत तत्तादक्तं यद्देवता क्ष्य्येयं वै ताक्ष्य्यो यो यं पवत ए
ष स्वर्गस्य लोकस्याभिवोढा त्यम्षु वाजिनं देव
जूतमित्येष वै वाजी देवजूतः सहावानं तरुतारं
रथानामित्येष वै सहावांस्तरुतैष ह्यीमांल्लोकान्स
द्यस्तरत्यरिष्टनेमिं पृतनाजमाशुमित्येष वा अरि ॥३२॥
ह

ष्टनेमिः पृतनाजिदाशुः स्वस्तय इति स्वस्तितामाशास्ते ता
र्क्ष्यमिह हुवेमेति ह्वयत्येवैनमेतदिंद्रस्येव रामोजा हुवा
नोः स्वस्तय इति स्वस्तितामेवाशास्ते नावमिवारुहेम
ति समेवैनमेतदधिरोहति स्वर्गस्य लोकस्य सम
ष्ट्यै संपत्त्यै संगत्या उर्वी न पृथ्वी बहुले गभीरे मा वामेतौ
मा परेतौ रिषामेति मिम एवैतदनुमंत्रयत आ च परा च
मेष्यन्से[illegible]ः श्चिद्यः शवसा पंच कृष्टीः सूर्य इव ज्योतिषा
पस्ततानेति प्रत्यक्षं सूर्यमभिवदति सहस्रसाः शतसा
[illegible]स्य रंहिर्न स्मा वरंते युवतिं न शर्यामित्याशिषमेवै

॥ ३२ ॥ तेनासस्ते। आसीनेनचयजमानेनाद्यच्छे॥ २०॥ ६॥ आ
हूयदूरोहणंरोहतिस्वर्गोवैलोकोदूरोहणंवागाहावा
ब्रह्मवैवाक्सयदाहूयतेतद्ब्रह्मणाहोवैनंस्वर्गंल्लोकं
रोहतिसपच्छः प्रथमंरोहतीमंतंलोकमाप्नोत्यथार्द्ध
र्चशोंतरिक्षंतदाप्नोत्यथत्रिपद्यामुंतंलोकमा
प्नोत्यथैकवत्यातदेतस्मिन्प्रतितिष्ठतियएषत
यतीत्रिपद्याप्रत्यवरोहतियथाशाखांधारयमाण
स्तदमुष्मिंलोकेप्रतितिष्ठत्यर्द्धर्चेनांतरिक्षेपच्छो
स्मिंल्लोकआसैवतत्स्वर्गेलोकेयजमानोअस्मि ॥ ३२ ॥

ल्लोकेप्रतितिष्ठत्यथयएककामाःस्युःस्वर्गकामोऽप
रांत्वमेवतेषांरोहत्तेजयेयुर्हैवस्वर्गंल्लोकंनेत्त्वेवा
स्मिंल्लोकेज्योगिववसेयुर्मिथुनानिरहस्तानिन्नास्यं
तेत्रैष्टुभानियजागतानित्वैमिथुनंवैपशवःपशवः
छंदांसिपशूनाम् [illegible] मवरुध्यै॥ २१॥ ७॥ प्रजापति
रकामयतप्रजायेयभूयान्स्यामितिसतपोतप्यत
सतपस्तप्त्वैमंद्वादशाहमपश्यदात्मनएवांगे
षुचप्राणेषुचतमात्मनएवांगेभ्यश्चप्राणेभ्यश्च
द्वा[illegible]शाहंनिरमिमीततमाहरत्तेनायजतततोवै त१

34

॥३४ रे... द्वात्म नाप्रप्रजयापशुभिर्निरज्ञायत न्नवसात्मना
प्रप्रजयापशुभिर्निर्जायेतय एवंवेदसाकामयतकथन्नु
गायत्र्यास र्वतोद्वादशाहं परिन्नूसर्वाम्न्द्धिमृ ध्नुयामि
तितंवैतेजसैवपुरस्तात्पर्यत्नवेच्छंदोभिर्मध्यतोष्म
रैरुपरिष्टाद्गायत्र्यास र्वतोद्वादशाहं परिगृह्यसर्वा
म्टद्धिमार्ध्नोत्सर्वामृद्धिमृध्नोतिय एवंवेदयावैगाय
त्रीपक्षिणीचक्षुष्मतीज्योतिष्मतीभास्वतीवेदगायत्र्या
पक्षिण्याचक्षुष्मत्याज्योतिष्मत्याभास्वत्यास्वर्गंलो ३४॥
कमेत्येषावैगायत्रीपक्षिणीचक्षुष्मतीज्योतिष्मती

भास्वतीयद्वादशाहस्तस्ययावभितोतिरात्रौतौपक्षौया
वंतरागिनष्टोमौतिचक्षुषीयेष्टोममध्यउक्थ्याःसआत्मा
गायत्र्यापक्षिण्याचक्षुष्मत्याज्योतिष्मत्याभास्वत्यास्वर्गं
लोकमेतियएवंवेद॥२३॥१॥दीक्षावैदेवेभ्योपाक्राम
त्तांवासंतिकाभ्यांमासाभ्यामन्वयुंजततांवासंतिकाभ्यां
मासाभ्यान्नोदाप्नुवंस्तांग्रैष्माभ्यांतांवार्षिकाभ्यांतांशारदा को
भ्यांतांहैमंतिकाभ्यांमासाभ्यामन्वयुंजततांहैमंति
काभ्यांमासाभ्यान्नोदाप्नुवंस्तांशैशिराभ्यांमासाभ्यामन्वयुं
जततांशैशिराभ्यांमासाभ्या

व

॥ २५ ॥ मं कु [illegible] नाप्नोति यमीप्सति नैनं द्विषन्नाप्नोति य एवं वेद तस्मा
द्यं सत्रिया दीक्षोपनमेदेतयोरेव द्वेशीर्ष्योर्मस्सियोरा
गतयोर्दीक्षेत साक्षादेव तद्दीक्षायामागतायां दीक्षते
प्रत्यक्षाद्दीक्षां परिगृह्णातीति तस्मादेतयोरेव द्वेशीर्ष्यो
र्मस्सियोरागतयोर्ये चैव ग्राम्याः पशवो ये चारण्या अ
णिमाणमेव तत्सरूषिमाणं नियंति दीक्षारूपमेव त
दुपनिप्लवंते स पुरस्ताद्दीक्षायाः प्राजापत्यं पशुमाल
भंते तस्य सप्तदश सामिधेनीरनुब्रूयात्सप्तदशो ॥ २६ ॥

वै प्रजापतिः प्रजापतेराप्त्यै तस्याप्रियोऽज्ञामदग्न्या भवंतीति त
दाहुर्यदन्येषु पशुषु यथ [illegible] रूपाप्रियो भवंत्यथ कस्माद
स्मिं सर्वेषां जामदग्न्य एवेति सर्वरूपा वै जामदग्न्यः सर्वसमृद्धाः
सर्वरूप एष पशुः सर्वसमृद्धस्तद्य जामदग्न्या भवंति सर्वरूपताये
सर्वसमृद्ध्यै न तस्य वायव्यः पशुपुरोळाशो भवंतीति तदाहुर्यदन्यदेव
त्यं तत्पशुर्भवत्यथ कस्माद्वायव्यः पशुपुरोळाशः क्रियत इति
प्रजापतिर्वै यज्ञो यज्ञस्यायातयामतायाइति ब्रूयाद्यद्व [illegible] वा
यत्र [illegible] न प्रजापतेर्नैति वायुर्ह्येव प्रजापतिस्तदु तस्य बि

॥२६॥ पा॰ यज्ञमानः प्रजापतिरितिसत्रसुचेत्सं पृथाग्नीन्यजेरस्स
वेदीक्षरन्त्सर्वे सुनुयुर्वसंतमे॰ द्वेस्येत्सर्वे वसंतइ
षमेवतद्वर्जेम भ्युदवस्यति॥२५॥४॥०॥ चतुर्थं॰सं
पू॰॥ नाभानेदिष्ठं ह्रांस … ति नाभानेदिष्ठं वै मानवं ब्रह्म
चर्ये वसंतं भ्रातरो निरभजन्त्सोऽब्रवीदेत्य किं मह्यमभा
क्तेत्यतमेवनिष्ठावमववदितारमित्यब्रुवंस्तस्माद्धाप्ये
तर्हि पितरं पुत्रा निष्ठावोववदितेत्येवाचक्षते सोऽपित
रमेत्याब्रवीत्त्वां ह वाव मह्यं तताभाक्षुरितितं पिताब्र ॥२६॥

॥३१॥ हन्तङ्गिरसः यत्ततो वै ते प्रयज्ञमजानन्त्स्वर्गं लोकंतप
देतस्य षष्ठेहनि ङ्गिरासीति यज्ञस्य प्रज्ञात्यै स्वर्गस्य लोकस्य
कस्यानुख्यात्यै तं स्वयं तोब्रुवंनेतत्ते ब्राह्मणा सह
स्त्रीमितित देनं समाकुर्वाणं पुरुषः कृष्णशवास्युत्त
रत उपोत्थायाब्रवीन्मम वा इदं मम वै वास्तुहमिति
सोऽब्रवीन्मह्यं वा इदमदुरिति तमब्रवीत्तद्वै नौ वि त३
वपितरि प्रश्नं इतिस पितरं २ मैत्तं पिताब्रवीन्न
नुतेपुत्रका … दुरित्य दुरेवमह्य इत्यब्रवीत्तत्तुमे ॥३७॥

वीन्नापुत्रकतद्दाहुथोऽंगिरसोवाइमेस्वर्गायलो
कायसत्रमासतेतेषष्ठंषष्ठमेवाहरागत्यमुह्यंति
तानेतेसूक्तेषष्ठेहनिशंसयतेषांयत्सहस्रंसत्र
परिवेषणंतत्तेस्वर्यंतोदास्यंतीतितथेतितानु
पैत्प्रतिगृभ्णीतमानवंसुमेधसइतितमब्रुवन्किं
कामोवदसीतीदमेववःषष्ठमहःप्रज्ञापयानी
त्यब्रवीदथयद्वएतत्सहस्रंसत्रपरिवेषणं
तन्मेस्वर्यंतोदत्तेतितथेतितानेतेसूक्तेषष्ठे

पुरुषः कृष्णशवास्युत्तरतउपोदतिष्ठन्ममवाइदंममवै
वास्तुहमित्यादितेतितंपिताब्रवीत्तस्यैवपुत्रकतत्तेतु
सतुभ्यंदास्यंतीतिसपुनरेत्याब्रवीत्तवहवावकिलम
भगवइदमितिमेपिताहेतिसोऽब्रवीत्तदहंतुभ्यमेव
ददामियऽएवसत्यमवादीरितितस्मादेवंविदुषास
त्यमेववदितव्यंसएषसहस्रसनिर्मंत्रोयन्नाभाने
दिष्ठउपनंसहस्रंनमतिप्रषष्ठेनाह्नास्वर्गंलोकंजा
नातियएवंवेद॥१४॥९॥तान्येतानिसहचराणी

॥३८॥स्याचक्षते नात्नाने दिष्टं वालखिल्या वृषाकपिमेवयाम
रुतं तान्निसृष्टे वर्ङ्गांसिद्य देषामंतरियात्तद्यजमानस्यां
।तरियाद्यदिनाक्षाने दिष्टं रेतोस्यांतरियाद्यादिवालखिल्या
ल्याःप्राणमस्यांतरियाद्य दिवृषाकपिमात्मानम
स्यांतरियाद्यद्येवयामरुतं प्रतिष्ठायाएनंच्यावये
दैव्येचमानुष्येच्चनात्न नेदिष्ठेनैव रेतांसिंचत्तद्वा
लखिल्याभिर्व्यकरोत्सुकीर्त्तिनाकाक्षीवतेनयोनिं
व्यहापयद्दुरोययातवशर्मन्मेदीतितस्माज्याया ॥३८॥

मे१

नू
स्सगर्भः कनीयान्संसंतंयोनिंनहिनास्तिब्रह्मणाहिसत्क्
मएवयाम रुतै तवैकरोतितेनेदंसर्वमेतवकृतमे
तियदिदंकिंचाहस्थ्रवृषभमहरर्जुनंचत्याग्निमारुत
स्यप्रतिपद्दहस्राहस्योतिपुनराव्रत्तंपुनर्निष्ठषष्ठेद्द २
निषष्ठस्याह्नोरूपंमध्वोवोनाममारुतंयजत्राइति
मारुतंबह्नीचिव्याहृत्यमंतोवैबह्वृतःषष्ठमहःषष्ठे
हनिषष्ठस्याह्नोरूपंजातवेदसेसुनवामसोममिति
जातवेदस्याच्युतासप्रत्नथासहसाजायमान

॥३९॥ इतिज्ञातवेदस्यंसमोद्दकै ष्ठहनिषष्ठस्याह्नोरूपंधारयंधा
रयंनितिन्छंसतिप्रस्त्रसाद्वा ऽअंतस्यबिभायतद्यथा
पुनरायंथंपुनर्निग्रंथमंतंब ध्नीयान्मयूरवंवांततेताधा
रणायनिहन्यात्ताद्दक्तद्यद्धारयंधारयंनितिन्छंसति
संतत्यैसंततैस्त्रियहैरव्य वछिन्नैर्येतियएवंविद्वां
सोयंतियंति॥१५॥१०॥इतिपंचमपंचिकायांद्वि
तीयोध्यायः॥अध्वर्योइत्याह्वयतेचतुर्होतृषुवद्द
ष्यमाणास्तद्दाहावस्यरूपमोहोतस्तथाहोतरित्य ॥३०॥

(39)

वाग्वेदिरासीत्‌२॥२

ध्वर्युःप्रतिगरणास्यवसितेवसितेदशसुपदेषुतेषांचि
त्तिःस्रुगासीत्‌२॥चित्तमाज्यमासीत्‌२॥आधीतंबर्हिरा
सीत्‌२॥केतोअग्निरासीत्‌२॥विज्ञातमग्नीदासीत्‌
२॥प्राणोहविरासीत्‌२॥सामाध्वर्युरासीत्‌२॥मनउप
वक्तासीत्‌२॥तेवाएतंग्रहमगृह्णतांवाचस्पतेविधे
नामन्‌॥विधेमतेनाम॥विधेस्त्वमस्माकंनाम्नाद्यां
गच्छ॥यांदेवाःप्रजापतिगृहपतयऋद्धिमराध्नुवं
स्तामृद्धिंरात्स्यामोथप्रपञ्जापतेस्तन्त्ररनुद्रुत्‌ति

॥४०॥ ब्रह्मोद्यं चान्नाद्याच्चान्नपत्नीच्चान्नाद्यात्तदग्निरन्नपत्नीत
दादित्यो भद्राच्च कल्याणीच्च भद्रात्सोमः कल्याणी
तत्पशवोऽनिलयाच्चापजयाच्चानिलयात्तद्वायुर्नह्ये
ष कदाचनेल्लयत्यपजयात्तन्मृत्युः सर्वं ह्येतस्माद्वी
नायानाप्याच्चानाप्याच्चानाप्यात्तत्पृथिव्यनापात्तद्यौ
रनाधृष्याच्चानाधृष्यात्तदग्निरप्रतिधृष्यात्तदादित्यो
पूर्वाच्चाभ्रातृव्याच्चापूर्वात्तन्मनोऽभ्रातृव्यात्तत्सं
वत्सर एता वाव द्वादश प्रजापतेस्तन्व एष कृत्स्नः
प्रजापतिः स्तान्कृत्स्नं प्रजापतिमाप्नोति द्वादशाम ॥४०॥
प्रतिधृष्याच्चा ८

× यागेषु ब्रह्मण्यात्स्ये सोमो राजा वत्सः सोमे राजन्क्रीते सुब्रह्मण्या
महरथ ब्रह्मोद्यं वदंत्यग्निर्गृहपतिरिति हैक आहुः सोऽस्य
स्य लोकस्य गृहपतिर्वायुर्गृहपतिरिति हैक आहुः सोऽन्ति
तरिक्षलोकस्य गृहपतिरसौ वै गृहपतिर्योऽसौ त
पत्येष पतिरृतवो गृहाः । एषां वै गृहपतिं देवं वि
द्वान्गृहपतिर्भवति राध्नोति स गृहपती राध्नुवंति ६४
ते यजमानाः एष वा अपहतपाप्मानं देवं विद्वान्गृ
हपतिर्भवत्यप स गृहपतिः पाप्मानं हतेऽप ते यजमा
नाः पाप्मानं घ्नते ध्वयो अरात्स्मारोत्स्म ॥ ३५ ॥
इति पंचमपंचिका ॥ सप्तर्षी ॥ छ ॥ यथा घेनुमुप

(41)

॥ ४१ ॥ ह्वयेत्तेनवसेनयजमानावसर्वान्कामांदुहेसर्वान्ह्या
स्मैकामान्वागदूहेयएवंवेदतदाहुः किंसुब्रह्मण्यायै
सुब्रह्मण्यात्वेमितिवागवेतिब्रूयाद्वाग्वैब्रह्मचसु
ब्रह्मचेतितदाहुरथकस्मादेनंपुमांसंसंतंस्त्रीमि
वाचक्षतइतिवाग्घिसुब्रह्मण्येतिब्रूयात्तेनेतित
दाहुर्यदंतर्वेदीतरऋत्विजआर्त्विज्यंकुर्वंतिब
हिर्वेदिःसुब्रह्मण्याकथमस्यांतर्वेद्यार्त्विज्यंकृतं
भवतीतिवेदेर्वाउत्करमुत्किरंतियद्वोत्करेतिष्ठं ॥ ४१ ॥
नाह्वयतीतिब्रूयात्तेनेतितदाहुरथकस्मादुत्करेतिष्ठं

सुब्रह्मण्यामाह्वयतीत्यृषयोवैसत्रमासततेषांयो
वर्षिष्ठआसीत्तमब्रुवन्सुब्रह्मण्यामाह्वयत्वंनोने
दिष्ठाद्देवान्ह्वयिष्यसीतिवर्षिष्ठमेवैनंतत्कुर्वंत्यथो
वेदिमेवतत्सर्वांप्रीणातितदाहुःकस्मादस्माऋ
षभंदक्षिणामभ्याजंतीतिवृषोवाऋषभोयोषा
सुब्रह्मण्यातन्मिथुनंतस्यामिथुनस्यप्रजात्या
ऋषभपांसुपात्नीवतस्याग्नीध्रोयजतिरेतोवैपा
त्नीवतउपांश्विवक्वैरेतसःसिक्तिर्नानुवषट्करो

॥४२॥ तिसंस्था। वा एषायदनुवषट्कारो नेदेतःसंस्थाप
यानीत्यसंस्थितंवैरेतसःस्कंनंत्तस्मान्नानुव
षट्करोतिनेष्टुरुपस्थआसीनोभक्षयतिपत्नीभा
जिनंवैनेष्टाग्निःपत्नीषुरेतोदधातिप्रजात्याअ
ग्निनैवतत्पत्नीषुरेतोदधातिप्रजात्यैप्रजायते
प्रजयापशुभिर्यएवंवेददक्षिणाः५ अनुसुब्रह्मण्याः
संतिष्ठतेवाग्वैसुब्रह्मण्यान्नंदक्षिणान्नाद्य ४० ॥४२॥
वतद्वाचियज्ञमंततःप्रतिष्ठापयंतिप्रतिष्ठापयंति॥२२॥

त १

द्रोहणंरोहतीत्यस्योक्तंब्राह्मणमैंद्रंपशुकामस्यरोहेदैंद्रा
द्रावैपशवस्तज्जागतंस्याज्जागतावैपशवस्तन्म
हास्सूक्तंस्याद्भूयिष्ठेवैतत्पशुषुयजमानंप्रतिष्ठापय
तिवैरारोहेत्तन्महास्सूक्तंचजागतंचैंद्रावरुणंप्रतिष्ठा
कामस्यरोहेद्देवत्येवनावाएषाहोत्रेतत्प्रतिष्ठायदैंद्रावरुणंत
देनस्वायामेवप्रतिष्ठायामंततःप्रतिष्ठापयतियदैंद्रावरुणं२
३एषादेवाअत्रकिंचिनिंदावेकामाआप्यंतेसर्वमैंद्रावरुणं

वि

रोहेत्सोपर्णंरोहेत्तदुक्तं५ऐंद्रावरुणंकामत्रपाक्षसोपर्णं२३।

पा

॥४६॥ तेहादित्याश्चांगिरसश्चोयाजयंस्तेभ्योयाजयद्भ्यऽइमांपृ
थिवींपूर्णांदक्षिणानामद[illegible]दुस्तांनियेप्रतिगृहीता[illegible]त
त्तान्यरंजंत्सासिंहीभूत्वाविजृम्भंतीजनानचरत्तस्याः
न्नाच्यसाइमेप्रदराःप्रादीर्यंतयस्याइमेप्रदराःसमव
हैवततःपुरात्तस्मादार्त्तुर्नैनिर्ऋत्तर्दक्षिणांप्रतिगृह्णीया सि ५
न्नेमाशुचाविद्धाशुचाविध्यादिति यदित्वेनांप्रति
गृह्णीयादप्रियायैनांभ्रातृव्याय दद्यात्पराहैवभव
त्यथयोसौतपतीऽऽएषोऽश्वःश्वेतोरूपंकृत्वोऽग्नाग्नि ॥४६॥

नतिनहितइमांप्रसार्य ३

धान्यभिपद्दितेनात्सं नोप्रतिचक्रमऽइमंवोनयामइतिस
एषदेवनीथोनृच्यतऽआदित्याहजरितरंगिरोभ्योदक्षि
णामनयन्॥ तांहजरितर्नप्रत्यायंस्तामुहजरितःप्रत्या
यंनितिप्रतिहितमुमायंस्तांहजरितर्नप्रत्यगृह्णंनि
तिनहितइमांप्रत्यगृह्णंस्तामुहजरितःप्रत्यगृह्णंनि
तिप्रतिहितमुमगृभ्णान हांनतसंनविचेतनानी
त्येषहवाजह्नोविचेतयितायज्ञानेतसन्नपुरोगवा
सइतिदक्षिणावैयज्ञानांपुरोगवीयथाहवाऽइद

॥४४॥ मनोपुरा गवं रिष्यत्येवं हैव यज्ञो दक्षिणां रिष्यतितस्मा
दाहुर्द्दातव्येवयज्ञदक्षिणात्त्वप्यल्पिकाप्यतः श्रुत
आसुप्तवा उतोपघाप्तिर्जैविष्टः॥ उतत्ताश्रुमानींपिपर्ति॥
आदित्यारुद्रावसवस्त्वेरुन्त॥ इदं राधः प्रतिगृभ्णीह्य
गिरइतिप्रतिगृह्णमेवतत्र घस एद्धंछन्निदं राधोवृह
स्पृथु॥ देवादत्त्वावरं॥ तदो अस्तु सुचेतनं॥ युष्मे
अस्तु दिवेदिवे॥ प्रत्येवग्रभायतेतिप्रसवेनमेत
दन्नग्रन्नेषंतंवाएतं देवनीथंन्रासतिपदाच्याः॥४४॥

हंयथानिविदं तस्योत्तमेन पदेन प्रणौतियथानिविदः॥
॥२५॥ तस्य हविश्वामित्रस्येकशतं पुत्रा आसुः पंचाशदे
देवज्यायांसोमधुछंदसः पंचाशत्कनीयांसस्त
ज्येज्यायांसोनतेकुशलंमेनिरेतानन्वुव्याजहारा
तान्वः प्रजाभक्षीष्टेतितएते आंध्राः पुंड्राः शबराः पु
लिंदामूतिबाइत्युदंत्यावहवोत्तवंतिवैश्वामित्रा
दस्यूनां भूयिष्ठाः सहोवाचमधुछंदाः पंचाशता
तासार्द्धंयन्नः पितासंजानीतेतस्मिंस्तिष्ठाम हवे
यं॥ पुरस्ताच्चर्वेकुर्महेत्वामन्वंचोवयंस्मसीत्य

॥ ४५ ॥ यदु विश्वामित्रः प्रतीतः पुत्रांस्तस्थावेत वै पुत्राः पशुमं
तो वीरवंतो भविष्यथ ॥ ये मानं मेनुगृह्णंतो वीरवंतमकर
र्त्तमा ॥ पुर एत्रा वीरवंतो देवरातेन गाथिना ॥ सर्वे
राध्यास्थपुत्रा ऽ एषवः संविवाचनं ॥ एषवः कुशि
का वीरो देवरातस्तमन्वित ॥ युष्मांश्च दायंम उ
पेता विद्यां यामु च्च विद्मसि ॥ ते संम्यंच्चो वैश्वा
मित्राः सर्वे साकं सरातयः ॥ देवराताय तस्थिरे धृत्यै श्रै
ष्ठ्याय गाथिनाः ॥ अधीयत देवरातो रिक्थयोरुभयो
र्ऋषिः ॥ जह्नूनांचाधिपत्ये दैवे वेदे च गाथिनां ॥ तदेत ॥ ४५ ॥

(45)

त्परऋक्शतगाथं शौनःशेपमाख्यानं तद्धोता राज्ञ अभिषि
क्तायाचष्टे हिरण्यकशिपावासीन आचष्टे हिरण्यकशिपा
वासीनः प्रतिगृणाति यशो वै हिरण्यं यशसैवैनं तत्स
मर्धयत्योमित्यृचः प्रतिगर एवं तथेति गाथाया ओमिति
वै दैवं तथेति मानुषं दैवेन चैवैनं तन्मानुषेण च पापा
देनसः प्रमुंचति तस्माद्यो राजा विजिती स्यादप्ययजमा
न आख्यापयेतैवैतच्छौनःशेपमाख्यानं न हास्मि
न्नल्पं चनैनः परिशिष्यते सहस्रमाख्यात्रे दद्याच्छ

॥४६॥ तंप्रतिगरित्र एतेचैवासन्नैश्चितश्च्यावतरीरथेऽहा
तुःपुत्रकामाहरण्याख्यापयेरंल्लभंतेहपुत्रांल्लभंतेहपु
त्रान्॥२८॥विश्वंतरोहसौषद्मनःश्यापर्णान्परिचक्षाणो
२४ विश्यापर्णंयज्ञमाजह्रेतद्धानुबुध्यःश्यापर्णास्तंयज्ञ
माजग्मुःस्तेहतदंतर्वेद्यासांचक्रिरेतान्हदृष्ट्वोवाचपा वा
पस्यवाइमेकर्मणःकर्त्तारआसतपूतायेवाचोवदि
तारोयच्छ्यापर्णाइमानुत्थापयतेमेमेतवेदिमासि
षतेतितथेतितानुत्थापयांचक्रुःस्तेहोच्छ्याप्यमाना॥४६॥

रूरुचिरेयतेन्या नुतपौरुषाअसितमृगाःकश्यपानांसो
मपीथमभिजिग्युःपारिक्षितस्यजनमेजयस्यविक
श्यपेयज्ञे तैस्तेतत्रवीरवंतआसुःकस्वित्सोस्माका
स्तिवीरोयइमंसोमपीथमभिजेष्यतीत्ययमहमस्मि
वोवीरइतिहोवाचरामोमार्गवेयोरामोहासमार्ग
वेयोनूचानश्यापर्णीयस्तेषांहोत्तिष्ठतामुवाचा
पिनुराजन्नित्थंविदंवेदेरुत्थापयंतीतियस्त्वंकथं
वेत्थब्रह्मबंधविति॥२७॥व्याघ्रचर्मणा
स्तृणात्युत्तरलोम्नाप्राचीनग्रीवेणःक्षत्रंवाएत

॥४७॥ रण्यानांपशूनांयद्व्याघ्रःक्षत्रंराजन्यःक्षत्रेणैवतत्क्ष
त्रंसमर्द्धयतितांपश्चात्प्राङुपविश्याच्यजानुदक्षि
णमभिमंत्रयतउत्ताभ्यांपाणिभ्यामालभ्याग्नि
ष्टुगायत्र्यासयुक्छंदसारोहतुसवितोष्णिहासो
मानुष्टुभाबृहस्पतिर्बृहत्यामित्रावरुणौपंक्त्येंद्र
स्त्रिष्टुभाविश्वेदेवाजगत्यातानहमनुराज्यायसां य
य म्राज्यायभोज्यायस्वाराज्यायवैराज्यायपारमेष्ठ्यायरा
ज्यायमहाराज्यायाधिपत्यायस्वावश्यायातिष्ठा॥४७॥

यारोहामीत्येतामासंदीमारोहेद्दक्षिणेनाग्रेजानुनाथ
सव्येनतत्तदितीं३चतुरुत्तरैर्वैदेवाःछंदोभिःसयुग्भ
त्वैतांश्रियमारोहन्यस्यामेतएतर्हिप्रतिष्ठिताअग्नि
र्गायत्र्यासवितोष्णिहासोमोनुष्टुभाबृहस्पतिर्बृहत्या
मित्रावरुणौपंक्त्येंद्रस्त्रिष्टुभाविश्वेदेवाजगत्यैति
एतेअभ्यनूच्यतेअग्निर्गायत्र्यासयुग्भवत्सयुग्वेतिकाः
त्यतेहवाअस्मैयोगक्षेममुत्तरोत्तरिणींश्रियम दृ२
श्रुते१ श्नुतेहप्रजानामैश्वर्यमाधिपत्यंयएवमेताअनु

॥४४॥ देवताएतास्मासंदीमारो हतिक्षत्रियःसन्नधेनम
त्त्रिष्टुप्छंदेनपांशांतिंवान्वयतिछिवनमाच्चक्षुषाप
च्यतापःत्रिवयातन्वापस्पशतन्वचंने॥सर्वाअ
ग्नीरप्सुषदाकुवर्वोमयिवर्चोबलमोजानिधत्त

बि-८ तिनेतस्याज्जिषिंचानस्यान्नात्त्ताओपावीर्यनिर्ह
रंतीति॥५॥पर्यूषुप्रधन्ववाजसातयेपरिवृत्रा
न्ब्रह्मप्राणमन्त्रैतंप्रपद्येतेयमसोन्नामवर्माणि
यैस्वस्त्तयसहप्रजयासहपशुभिर्निसक्ष
। ॥४८

पिर्द्विषस्तरध्याऋणयानईयसेस्वाहा॥अनुहित्वासुतं
सोमसदामसिमहेसम र्युवाब्रह्मप्राणमन्त्रैतंप्रपद्य
तेयमसोन्नामेवर्माणियंस्वस्त्तये॥सहप्रजयासहपशु
भिर्येराज्यवाजोअभिपवमानप्रगाहसेस्वाहा॥अ
जीजनोहिपवमानसूर्यंविधारेशक्मनापयोगोजीरयारंहमाणः
तंप्रपद्येतेयम सोन्नामवर्माणियंस्वस्त्तये॥सहप्र
जयासहपशुभिःक्मनापयोगोजिरयारंहमाणः
पुरंध्यासहस्यनार्त्तोहवाअरिष्टोजीतःसर्वतोगु
प्तःस्त्र्यायविद्यायरूपेणसर्वादिशानुसंचरस्व

॥४९॥ द्वेलोकेप्रतिष्ठितोयस्मा एताऋत्विग्गंततः कंसेनन्चतुर्गृही
स्र २ तास्मिं आज्याहुतीरैंद्रीः प्रपदंजुहोत्यथांततः प्रजातिमा
ऊ ५ शास्तेगवामश्वानांपुरुषाणामिहगावः प्रजायध्वमिह
श्वाइहपूरुषाः॥ इहोसहस्रदक्षिणोवीरस्त्रातानिषीद
त्वितिबरद्दैवप्रजयापशुभिर्न्वतीतियएवमेतामंततः
प्रजातिमाशास्तेगवामश्वानांपुरुषाणामेषहवावक्ष
त्रियो [illegible] विरक्षायमेवंविदोयाजयंत्यथदतंव्येव
कर्षतियथाहवाइदंनिषादावासेलगावापमवृत्ता
वावित्तवंतंपुरुषमरण्येगृहीत्वाकर्त्तमन्वस्यवि॥४९॥

त्तमादायद्रवंत्येवमेवतऋत्विजोयजमानंकर्त्तमन्वस्य
वित्तमादायद्रवंतियमनेवंविदोयाजयंत्येतद्धस्मवै
तद्विद्वानाहजनमेजयःपारिक्षितएवंविदेहिवैमामे
वंविदोयाजयंतितस्मादहंजयाम्यभीत्वरींसेनांयो
नमादिव्यानमानुष्यइषवऋछंत्येत्यभिःसर्वमायुः
सर्वंन्भूमिर्नविष्यामीतिनहवाएनंदिव्यानमानुष्य
इषवऋछंत्येतिसर्वमायुःसर्वंन्भूमिर्भवतियमेवं
विदोयाजयंतियाजयंति॥१२॥ निषसादधृतव्र
तोवरुणःपस्त्यास्वा॥ साम्राज्यायचोड्यायस्या[illegible]

[illegible] ४

॥५०॥

ज्यायवैराज्यायपारमेष्ठ्यायराज्यायमहाराज्याया
धिपत्यायस्वावश्यायातिष्ठायसुक्रतुरितितमेतस्यामा
संद्यामासीनंप्रजापतिःपुरस्तात्तिष्ठन्प्रत्यङ्मुखऔदुं
बर्याद्रशाखयासपलाशयाजातरूपमयेनचपवित्रे
णांतर्धायाभिषिंचतिइमाआपःशिवतमाइत्येतेनतृचे
नदेवस्यत्वेतिचयजुषाभूर्भुवःस्वरित्येताभिर्व्या
हृतिभिः॥१६॥इंद्रियंवाएतदस्मिंलोकेयद्दधियद्
दध्नाभिषिंचतींद्रियमेवास्मिंस्तद्दधातिरसोवाए
षओषधिवनस्पतिषुयन्मधुयन्मध्वाभि ॥५०॥

द्रया

षिंचतिरसमेवास्मिंस्तद्दधातितेजोवाएतत्पशूनां
यद्घृतंयद्घृतेनाभिषिंचतितेजएवास्मिंस्तद्दधाय
मृतंवाएतदस्मिंलोकेयदापोयदद्भिरभिषिंच
त्यमृतत्वमेवास्मिंस्तद्दधातिसोभिषिक्तोभिषे
क्त्रेब्राह्मणायहिरण्यंदद्यात्सहस्रंदद्यात्क्षेत्रं
चतुष्पाद्दद्यादथाप्याहुरसंख्यातमेवापरिमितं
दद्यादपरिमितोवैक्षत्रियोपरिमितस्यावरुध्या
इत्यथास्मैसुराकंसंहस्तआ दधातिस्वादि

॥५१॥ ष्ठ्या मदिष्ठ्या पवस्व सोम धारया॥ इंद्राय पातवे सुत
इति तां पिबेद्यदत्र शिष्टं रसिनः सुतस्य यदिंद्रो अपि
बच्छचीभिः॥ इदं तदस्य मनसा शिवेन सोमं रा
जानमिह भक्षयामि॥ अभित्वा वृषभा सुते सुतं सृ
जामि पीतये॥ तृंपा व्यश्नुही मदमिति यो ह वा वै सोमपी
थः सुरायां प्रविष्टः सहैवैतेनैंद्रेण महाभिषेकेणा
भिषिक्तस्य क्ष त्रियस्य भक्षितो भवति न सुरा
तां पीत्वाभिमंत्रयेतापाम सोमं भ्रान्तो भवति तद्य
थेवादः प्रियः पुत्रः पितरं प्रिया वा जाया पतिं सु

हे
खं शिवमुपस्पृशत्यायाविस्रस एवं वैतेनैंद्रेण महा
भिषेकेणाभिषिक्तस्य क्षत्रियस्य सुरा वा सोमो वा
न्यद्वान्नाद्यं सुखं शिवमुपस्पृशत्यविस्रसः॥
॥२०॥६॥ यो ह वै त्रीन्पुरोहितांस्त्रीन्पुरोधातॄन्वेद स ब्रा
ह्मणः पुरोहितः स वदेत पुरो धाया अग्निर्वाव पुरोहि
तः पृथिवी पुरोधाता वायुर्वाव पुरोहितोंऽतरिक्षं पुरो
धातादित्यो वाव पुरोहितो द्यौः पुरोधातेष ह वै पु
रोहितो य एवं वेदाथ स तिरोहितो य एवं न वे

॥५१॥

॥५२॥ दं तस्य राजा मित्रं भवति द्विषंतमपबाधते यस्यैवं विद्वान्ब्राह्मणो राष्ट्रगोपः पुरोहितः क्षत्रेण क्षत्रं जयति बलेन बलमश्नुते यस्यैवं विद्वान्ब्राह्मणो राष्ट्रगोपः पुरोहितः तस्मै विशः संजानते संमुखा एकमनसो यस्यैवं विद्वान्ब्राह्मणो राष्ट्रगोपः पुरोहितो भूर्भुवः स्वरोममोहमस्मि सत्वं स त्वमस्यमोहं द्यौरहं पृथिवी त्वं सामाहमृक्त्वं ताव ॥५२॥

या ओषधीः सोमराज्ञीर्बह्वीः श॰ तविचक्षणाः॥ तामस्यमस्मिन्नासने छिद्रं शर्म यच्छत॥ २

हसं वहाव है। पुराण्यस्मान्महा॰ न्तयात॥ तन्नूरसि तन्वं मे पाहि॥ या ओषधीः सोमराज्ञीर्वि॰ ष्ठिताः पृथिवीमनु॥ तामह्यमस्मिन्नासने छिद्रं शर्म यच्छत॥ अस्मिन्राष्ट्रे श्रियमावेशयाम्यतो देवीः प्रति पश्यान्यापः॥ दक्षिणं पादमवनेनिजेऽस्मिन्राष्ट्र इंद्रियं दधामि॥ सव्यं पादमवनेनिजेऽस्मिन्राष्ट्र इंद्रियं वर्द्धयामि पूर्वमन्यमपरमन्यं पादावनेनि

५३॥

॥जौ॥दिवाष्टस्य गुप्त्या अभयस्यावरुध्यै॥ अपःपा
दावनेजनीर्द्विषंतंनिर्दहंतु मे॥७॥२७॥ अथातो
ब्रह्मणःपरिमरोयोहवैब्रह्मणःपरिमरंवेदप
र्येनंद्विषंतोभ्रातृव्याःपरिसपत्नाम्रियंतेयंवै
ब्रह्मयोयंपवतेतमेताःपंचदेवताःपरिम्रियं

क्र तेविद्युद्वृष्टिश्चंद्रमाआदित्योग्निर्विद्युत्वैविद्युत्य वृष्टि

मनुप्रविशतिसांतर्द्धीयतेतांननिर्जानंति॥५३॥

यदावैम्रियतेथांतर्द्धीयतेथैनंननिर्जानंति
सब्रूयाद्विद्युतोमरणेद्विषन्मेम्रियतांसांतर्द्धी
यतांतंमानिर्ज्ञासिषुरितिक्षिप्रंहैवैनंननिर्ज्ञा
नंतिवृष्टिर्वैवृष्ट्वाचंद्रमसमनुप्रविशतिसां
तर्द्धीयतेतांनानिर्जानंतियदावैम्रियते
थांतर्द्धीयतेथैनंननिर्जानंतिसब्रूयाद्वृष्टेर्म
रणेद्विषन्मेम्रियतांसान्तर्द्धीयतांतंमानिर्ज्ञा

सिषुरितिक्षिप्रंहैवैनंननिर्जानंतिस्त्चंद्रमावा
अमावास्यायामादित्यमनुप्रविशतिसोन्तर्द्धीय
तेतंननिर्जानंतियदावैम्रियतेथांतर्द्धीयतेथै
नंननिर्जानंतिसब्रूयाच्चंद्रमसोमरणेद्विषन्मे
म्रियतांसोन्तर्द्धीयतोत्तंमानिर्ज्ञासिषुरितिक्षि
प्रंहैवैनंननिर्जानंत्यादित्योवाअस्तंयन्नग्निम
नुप्रविशतिसोंतर्द्धीयतेतंननिर्जानंतियदावै
म्रियतेथांतर्द्धीयतेथैनंननिर्जानंतिसब्रूया

दादित्यस्यमरणेद्विषन्मेम्रियतांसोन्तर्द्धीयतांतंमानि
र्ज्ञासिषुरितिक्षिप्रंहैवैनंननिर्जानंत्यग्निर्वाउद्वान्वा
युमनुप्रविशतिसोंतर्द्धीयतेतंननिर्जानंतियदावैम्रि

ते यतेथांतर्द्धीयतेथैनंननिर्जानंतिसब्रूयाग्नेर्मरणे
द्विषन्मेम्रियतांसोंतर्द्धीयतांतंमानिर्ज्ञासिषुरि
तिक्षिप्रंहैवैनंननिर्जानंतिताव एतादेवता अत
एवपुनर्जायंतेवायोरग्निर्जायतेप्राणाद्धिबला
न्मथ्यमानोधिजायतेतंदृष्ट्वाब्रूयाद्ग्निर्जायतांमा

॥५५॥

मेद्विषंजन्यतएवपराङ्प्रजिघ्यात्विस्यतोहैवपराङ्प्र
जिघ्यस्यग्नेर्वा आदित्योजायतेतंदृष्ट्वाब्रूयादादित्योजा
यतांमामेद्विषंजन्यतएवपराङ्प्रजिघ्यात्विस्यतो
हैवपराङ्प्रजिघ्यस्यादित्याद्वैचंद्रमाजायतेतंदृ
ष्ट्वाब्रूयाच्चंद्रमाजायतांमामेद्विषंजन्यतएवपरा ॥५५॥
ङ्प्रजिघ्यात्विस्यतोहैवपराङ्प्रजिघ्यतिचंद्रम
सोवैवृष्टिर्जायतेतांदृष्ट्वाब्रूयाद्वृष्टिर्जायतांमा
मेद्विषंजन्यतएवपराङ्प्रजिघ्यात्विस्यतोहैव

पराङ्प्रजिघ्यतिवृष्टेर्वैविद्युज्जायतेतांदृष्ट्वाब्रूयाद्वि
द्युज्जायतांमामेद्विषंजन्यतए[illegible]ङ्प्रप्रजिघ्य
त्विस्यतोहैव[illegible]ङ्प्रजिघ्यतिसएषब्रह्मणःपरि
मरस्तंमैत्रेयःकौषारवःसुत्वनेकैरिशाये[illegible]यणायप्रो
वाचतंहपं[illegible]राजानःपरिमम्रुःततःसुत्वामहदृ
गामतस्यतेतेनद्विषतःएवंउपविन्द्योद्यादितिष्ठंतंमन्ये
ततिष्ठतेनद्विषतःपूर्व[illegible]विन्द्योद्यासीनंमन्येता
सीतेवनद्विषतःएवंप्रस्वप्याद्यादिजायतंमन्येत
[illegible]नियादेवापिहयद्यस्यास्मस्ट्रोद्विषन्भवति
क्षिप्रंहैवैनंस्तृणुतेस्तृणुते॥२॥अष्टमपंचिकासमाप्तं॥

सद्योतःपरमुदगपसार्यपरस्परावलोकनं अत्रवावरप्राङ्मुखीकरणक
न्यादानं दक्षिणांस्पर्शकन्यादक्षिणकुक्षिभिःस्पर्शनंतुरक्षाभिमंत्रण
माभिषेकः परिताकंकणबंधनं कंठसूत्रेणवध्वाकटिसूत्रेणवरस्य
शिखाबंधनं स्नानारोपणं तिलद[illegible]रणं पुष्पमालार्पणं वस्त्रमांगल्य
तंतुर्गणाप[illegible]तेः[illegible]ज[illegible]स्मात्तजननं सा[illegible]दद्यादिद्वागंआशीर्वादनंव
दिकागमनं विवाहहोमः पाणिग्रहणं लाजाहोमः शिखाविमोचनं
सप्तपदीस्वशिरसावधू[illegible]संयोज्यपं[illegible]रभिषिंचयत्
हप्रवेशनीयहोम[illegible]ज्यहृदयांजनं होमशेषसमा[illegible]॥ कांस्य
पात्रे देवतास्थापनं श्लोकपठनं नि[illegible]नं[illegible]ठुको
दस्नानं उपचाररजनं ब्राह्मण[illegible]रांचाध्यायपर्व॥१॥
नं।

[OrderDescription]
,CREATED=26.10.20 11:11
,TRANSFERRED=2020/10/26 at 11:19:55
,PAGES=56
,TYPE=STD
,NAME=S0004536
,Book Name=M-1044-ETREY BRAHAMAN
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF

FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF

FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,FILE56=00000056.TIF
,